

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Aktualizacja planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000

PLH180038 Ladzin

w województwie podkarpackim

Wykonawca:
Żbik Konrad Kata
Werynia 481
36-100 Kolbuszowa
e-mail katakon@poczta.fm

Na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska
w Rzeszowie
2025 r.

Autor:

Konrad Kata - Koordynator projektu PZO, ekspert entomolog, herpetolog i GIS
Agata Stadnicka-Futoma - Ekspert botanik, fitosocjolog
Paweł Babula - Ekspert entomolog

Spis treści

1. Etap wstępny prac nad Planem.....	3
1.1. Informacje ogólne	3
1.2. Ustalenie terenu objętego Planem	4
1.3. Mapa obszaru Natura 2000.....	5
1.4. Opis założeń do sporządzenia Planu	7
1.5. Przedmioty ochrony wg. obowiązującego SDF (stan na dzień 29.06.2025).....	10
1.5.1 Siedliska.....	10
1.5.2 Gatunki zwierząt (bez ptaków)	11
1.6. Kluczowe instytucje/grupy dla obszaru i zakres ich odpowiedzialności	12
1.7. Zespół Lokalnej Współpracy.....	14
2. Etap II Opracowanie projektu Planu	15
2.1. Ogólna charakterystyka obszaru	15
2.2. Struktura własności i użytkowania gruntów	17
2.3. Zagospodarowanie terenu i działalność człowieka	17
2.4. Istniejące plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego.....	18
2.5. Informacja o przedmiotach ochrony objętych Planem wraz z zakresem prac terenowych - dane zweryfikowane.....	19
2.5.1. Typy siedlisk przyrodniczych	19
2.5.2. Gatunki zwierząt (bez ptaków) i ich siedliska występujące na terenie obszaru	22
3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem.....	27
3.1. Rzeczywisty stan ochrony	27
3.2. Referencyjny stan ochrony	38
4. Analiza zagrożeń	45
5. Cele działań ochronnych	49
6. Ustalenie działań ochronnych	52
7. Wskazania do dokumentów planistycznych	54
8. Przesłanki sporządzenia planu ochrony	54
9. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic	55
9.1 Projekt zmiany SDF	55
9.2. Projekt zmiany granicy obszaru	56
10. Opis procesu komunikacji z różnymi grupami interesu.	56
11. Zestawienie uwag i wniosków	57
12. Literatura	58

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLH180038 Ładzin w województwie podkarpackim.

1. Etap wstępny prac nad Planem

1.1. Informacje ogólne

Nazwa obszaru	Ładzin
Kod obszaru	PLH180038
Opis granic obszaru	Tabela punktów załamania granic
SDF	Plik PDF Standardowego Formularza Danych
Położenie	województwo podkarpackie, powiat krośnieński, gmina Rymanów (obszar wiejski i miejski), miejscowości: Ładzin, Wróblak Królewski, Rymanów (miasto).
Powierzchnia obszaru (w ha)	50,14
Status prawny	Obszar zatwierdzony jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty decyzją Komisji Europejskiej 2011/64/UE [decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny, notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669; Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 33/146 z 08.02.2011]. Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ładzin (PLH180038) (Dz.U. 2022 poz. 2197). Aktualny status prawny, powierzchnia obszaru oraz jego współrzędne geograficzne są określone na mocy Decyzji Wykonawczej Komisji (UE) 2025/256 z dnia 7 lutego 2025 r. w sprawie przyjęcia osiemnastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowanej jako dokument nr C (2025) 749).
Termin przystąpienia do sporządzenia Planu	18 - 06 - 2025 r
Termin zatwierdzenia Planu*	
Wykonawca projektu Planu	ŻBIK Konrad Kata tel.: 505868152, e-mail: katakon@poczta.fm Zespół autorski (Konrad Kata, Agata Stadnicka-Futoma, Paweł Babula)
Planista Regionalny / Osoba odpowiedzialna w RDOŚ	Planista Regionalny: Krzysztof Cholewa e-mail: krzysztof.cholewa@rzeszow.rdos.gov.pl, tel.: 17 78-50-044 Asystent Planisty Regionalnego: Maciej Maj, e-mail: maciej.maj@rzeszow.rdos.gov.pl

	tel.: 17 78-50-044
Sprawujący nadzór	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Al. Józefa Piłsudskiego 38, 35-001 Rzeszów tel.: 17 78-50-044; fax: 17 85-21-109 e-mail: sekretariat@rzeszow.rdos.gov.pl

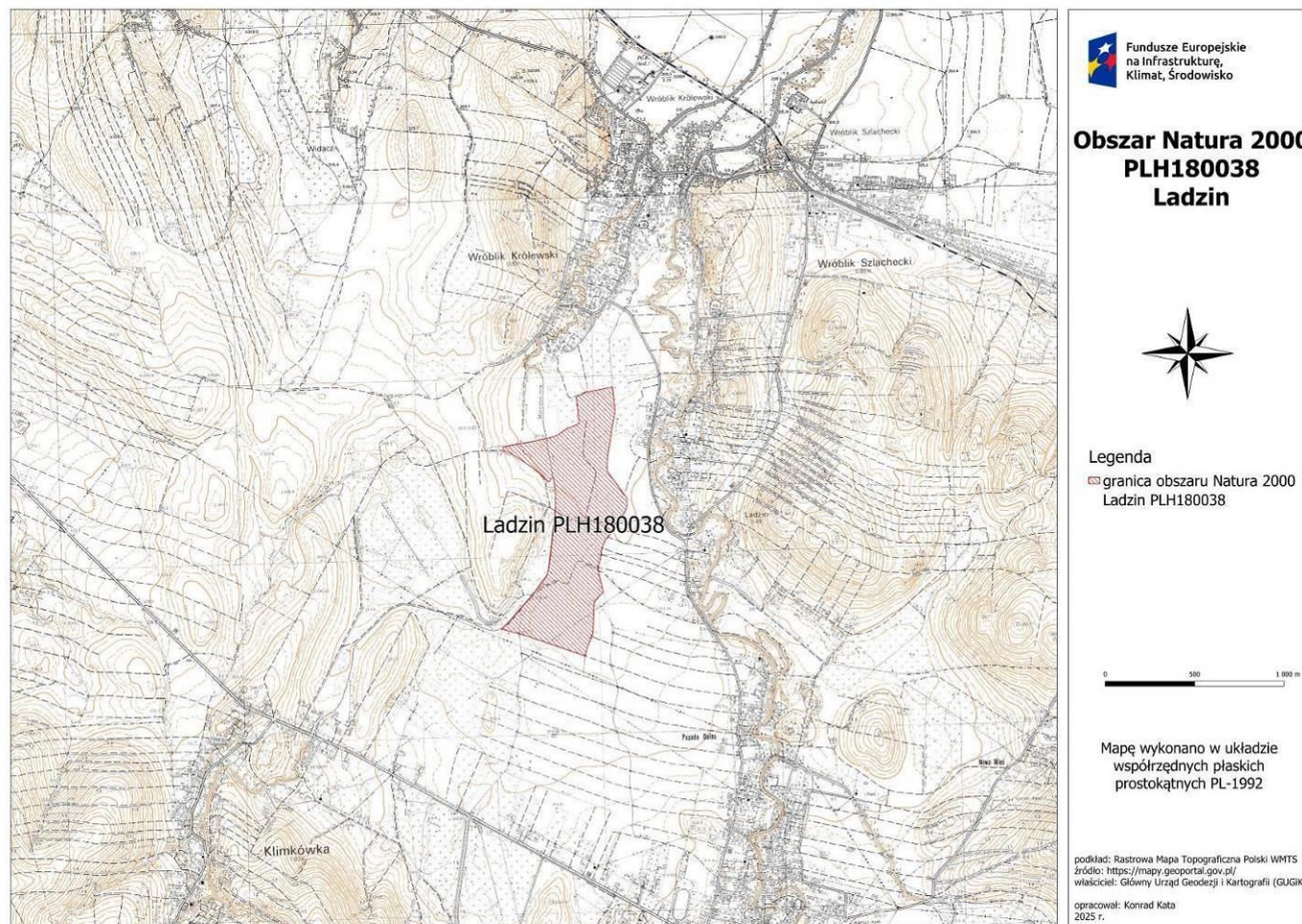
1.2. Ustalenie terenu objętego Planem

Obszar Ładzin PLH180038 nie jest zlokalizowany na terenie pokrywającym się w całości lub w części z obszarem parku narodowego, rezerwatu przyrody lub parku krajobrazowego, dla których ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody. Ponadto, przedmiotowy obszar nie znajduje się na terenie pokrywającym się w całości lub w części z obszarem parku narodowego, rezerwatu przyrody lub obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, dla których ustanowiono zadania ochronne lub plan urządzenia lasu uwzględniający zakres, o którym mowa ww. artykule. W związku z powyższym nie zachodzi przesłanka do zastosowania art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.) to znaczy do odstąpienia od konieczności aktualizacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

Teren objęty PZO: 50,14 ha

1.3. Mapa obszaru Natura 2000

Mapa obszaru Natura 2000 objętego Planem

Opis granic obszaru Natura 2000 objętego Planem

Numeryczny wektor granic GIS sporządzono w oparciu o układ współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992, zgodnie z § 3 ust. 1 pkt. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 października 2012 r. w sprawie państwowego systemu odniesień przestrzennych (Dz.U. 2024 poz. 342 ze zm.).

Numer punktu załamania granicy	Współrzędne punktów załamania granicy (PL-1992)	
	X	Y
1	196560,62	706392,41
2	196452,02	706471,61
3	196420,52	706495,23
4	196410,33	706498,47
5	196374,21	706498,47
6	196354,75	706493,38
7	196344,56	706488,28
8	196320,48	706473,92
9	196291,07	706454,94
10	196278,36	706441,03
11	196266,52	706428,07
12	196251,24	706415,57
13	196242,44	706416,03
14	196229,01	706412,79
15	196203,07	706394,26
16	196184,55	706378,98
17	196133,37	706356,28
18	196070,38	706349,34

19	196029,39	706333,13
20	195949,27	706352,12
21	195892,30	706366,47
22	195846,22	706321,55
23	195833,25	706314,60
24	195768,64	706311,36
25	195699,17	706309,97
26	195660,96	706308,12
27	195642,43	706300,24
28	195581,76	706276,62
29	195559,06	706269,21
30	195534,34	706265,59
31	195544,01	706237,26
32	195615,75	706027,69
33	195649,22	705929,99
34	195658,72	705894,61
35	195661,80	705883,11
36	195685,40	705795,21
37	195708,89	705823,20
38	195732,98	705847,28
39	195776,28	705884,34
40	195861,50	705959,37

41	195906,19	705994,57
42	195986,32	706051,53
43	196015,96	706059,87
44	196143,79	706077,01
45	196243,37	706087,20
46	196342,94	706097,38
47	196345,82	706097,49
48	196380,69	706098,77
49	196453,64	706097,38
50	196487,45	706093,22
51	196533,30	706085,81
52	196528,67	706076,54
53	196510,60	706064,04
54	196507,82	706062,19
55	196518,01	706047,83
56	196529,13	706032,08
57	196534,69	706029,77
58	196540,71	706025,60
59	196572,67	705989,01
60	196612,96	705932,97
61	196636,12	705897,77
62	196656,50	705864,42

63	196675,02	705832,93
64	196683,82	705810,70
65	196702,35	705803,29
66	196724,11	705915,83
67	196729,67	705954,27
68	196748,89	706043,20
69	196763,71	706097,38
70	196771,59	706113,60
71	196801,69	706154,82
72	196834,11	706231,24
73	196983,02	706215,02
74	197010,34	706274,31
75	197023,31	706345,63
76	197038,59	706417,42
77	196904,97	706431,78
78	196837,59	706419,74
79	196724,35	706402,14
80	196649,32	706390,09
81	196580,08	706386,39
82	196568,50	706388,71
83	196560,62	706392,41

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

1.4. Opis założeń do sporządzenia Planu

Obszar obejmuje jeden z największych i najlepiej zachowanych kompleksów łąk kośnych w regionie Dołów Jasielsko-Sanockich. Zlokalizowany jest na lewym brzegu rzeki Tabor, na rozległej terasie, której zachodnią granicę wyznacza pasmo niskich wzniesień. Od zachodu graniczy z doliną potoku Morwawa (Flora) - lewobrzeżnego dopływu Taboru, natomiast wschodnia granica obszaru przebiega wzdłuż rowu melioracyjnego przecinającego teren terasy.

Przedmioty ochrony

Przedmiotami ochrony (wg SDF) w obszarze Natura 2000 Ładzin PLH180038 są 2 typy siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej oraz 3 gatunki zwierząt z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Wymieniono je poniżej.

- Przedmiotami ochrony są następujące typy siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*).

- Przedmiotami ochrony są następujące gatunki zwierząt wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

1060 Czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*),
6179 Modraszek telejus (*Phengaris telejus*),
6177 Modraszek nausitous (*Phengaris nausithous*).

Dodatkowo, na obszarze tym odnotowano występowanie innych cennych gatunków, również wymienionych w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, takich jak:

1193 Kumak górski (*Bombina variegata*),
1166 Traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*).

Na podstawie inwentaryzacji przewidzianej w ramach sporządzania aktualizacji PZO lista przedmiotów ochrony zostanie zweryfikowana i może ulec zmianie.

Projekt aktualizacji planu zadań ochronnych dotyczy będzie całego obszaru Natura 2000 - nie stwierdzono by zachodziły przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody.

Plan zadań ochronnych (PZO) jest narzędziem ochrony siedlisk i gatunków stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000. Ustalenia aktualizacji planu mogą jednak dotyczyć również terenów znajdujących się poza granicami obszaru, jeśli są istotne dla zachowania lub przywrócenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony oraz zachowania spójności sieci Natura 2000, w tym utrzymania korytarzy migracyjnych. Podstawowym celem opracowania projektu PZO jest szybkie podjęcie działań, niezbędnych do zachowania przedmiotów ochrony. Obowiązek sporządzenia aktualizacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.).

Szczegółowy zakres dokumentu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2024 r. poz. 99).

Zakres prac koniecznych dla sporządzania aktualizacji projektu planu zadań ochronnych dla obszaru obejmuje:

- opisanie granic obszaru w formie wektorowej warstwy informacyjnej;
- zgromadzenie, zweryfikowanie i uzupełnienie informacji o obszarze i przedmiotach ochrony, istotnych dla ich ochrony;
- ocenę stanu ochrony przedmiotów ochrony;
- ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń;
- ustalenie celów działań ochronnych;
- ustalenie działań ochronnych wynikających z ustalonych celów działań ochronnych;
- ustalenie koniecznych zmian obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ocenę potrzeby sporządzenia aktualizacji planu ochrony dla części lub całości obszaru oraz terminu jego sporządzenia;
- sporządzenie dokumentacji aktualizacji projektu planu zadań ochronnych w formie elektronicznej, opracowanej w formie opisu tekstowego, zestawień tabelarycznych, przedstawień graficznych, map, baz danych, w tym cyfrowych warstw informacyjnych.

PZO sporządza się w oparciu o istniejącą i możliwą do szybkiego zebrania wiedzę na temat obszaru Natura 2000. W ramach procesu planistycznego przeprowadzone zostaną niezbędne badania terenowe.

Plan zadań ochronnych sporządza się jako dokument bezterminowy. Jest on ustanawiany zarządzeniem regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Skutki ustanowionej aktualizacji PZO dla obszaru Natura 2000 to między innymi:

- określenie zakresu rzeczowego i kosztów działań niezbędnych dla ochrony obszaru wraz z ich harmonogramem, umożliwiającym występowanie o środki na ich wykonanie;
- ustanowienie formalnych podstaw występowania o środki na wykonanie niezbędnych prac;
- podsumowanie wiedzy o obszarze i przedmiotach ochrony, służącej do późniejszego śledzenia zmian oraz określenie, w jakim zakresie wymaga uzupełnienia;
- ustalenie systemu monitorowania stanu przedmiotów ochrony, w tym skutków prowadzonych działań ochronnych;
- ułatwienie kwalifikowania przedsięwzięć/działania pod kątem możliwości wywierania negatywnego wpływu na obszar, z zastrzeżeniem, że przedsięwzięcie/działania nie ujęte w planie jako zagrożenia należy traktować jako mogące potencjalnie znacząco negatywnie oddziaływać na obszar;
- określenie „założeń ochrony obszaru” i celów planu zadań ochronnych jako „punktu odniesienia” dla ocen oddziaływania przedsięwzięć/działania na obszar Natura 2000 oraz dla strategicznych ocen oddziaływania innych planów;
- wskazanie ryzykownych/niewłaściwych zapisów w istniejących studiach i planach z punktu widzenia ochrony obszaru;
- jest podstawą do zastosowania w razie potrzeby art. 37 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody;
- uregulowanie zasad wdrażania programów rolnośrodowiskowych, które muszą być zgodne z zapisami PZO;
- opisanie nowo znalezionych gatunków lub siedlisk, które powinny być przedmiotami ochrony w obszarze (umożliwia to m.in. stosowanie wobec nich art. 6(4) Dyrektywy siedliskowej);
- określenie konieczności sporządzenia aktualizacji planu ochrony oraz zmian/modyfikacji SDF/granicy obszaru.

PZO nie jest sposobem na zwolnienie jakichkolwiek działań z obowiązujących procedur, np. PZO nie zastąpi, w stosunku do żadnych planów ani przedsięwzięć, procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000.

Udział społeczeństwa w procesie planistycznym, prowadzony jest na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.)

Zainteresowane osoby i instytucje będą mogły aktywnie uczestniczyć w procesie planowania jako członkowie Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW). Udział przedstawicieli różnych instytucji, grup społecznych i profesji pozwoli zoptymalizować proces planowania PZO. Skład ZLW będzie mógł być w dowolnym etapie prac poszerzony o osoby lub instytucje pragnące wziąć udział w procesie przygotowania projektu PZO. Informacja o postępie prac, prowadzonych spotkaniach i dokonywanych uzgodnieniach będzie zamieszczana na stronie internetowej RDOŚ w Rzeszowie. Kontakt z członkami ZLW będzie utrzymywany także przez pocztę elektroniczną oraz telefonicznie. Za pośrednictwem dostępnych kanałów teleinformatycznych będzie można zapoznawać się z bieżącym stanem prac nad projektem aktualizacji Planu i zgłaszać uwagi i wnioski podczas procesu planistycznego.

Szczegółowych informacji udziela również Planista Regionalny: Pan Krzysztof Cholewa – pod numerem telefonu 17 78-50-044, e-mail: krzysztof.cholewa@rzeszow.rdos.gov.pl , Pan Maciej Maj – Asystent Planisty Regionalnego pod numerem telefonu 17 78-50-044, maciej.maj@rzeszow.rdos.gov.pl i specjalista ds. merytorycznych: Barbara Stadnik e-mail: barbara.stadnik@rzeszow.rdos.gov.pl pod numerem telefonu tel.: 17 78-50-044

1.5. Przedmioty ochrony wg. obowiązującego SDF (stan na dzień 29.06.2025)

1.5.1 Siedliska

Kod	Nazwa polska	Identyfikator fitosocjologiczny*	Pokrycie [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	<i>Molinion</i>	1,99	C	C	C	C
6510	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	<i>Arrhenatherion elatioris</i>	43,83	B	C	A	A

*Naukowa nazwa siedliska

1.5.2 Gatunki zwierząt (bez ptaków)

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Pop. osiadła		Pop. rozrodcza		Pop. przemieszczająca się		Pop. zimująca		Jednostka liczebności	Ocena populacji	Ocena st. zach.	Ocena izolacji	Ocena ogólna
			Min.	Max	Min.	Max	Min.	Max	Min.	Max					
1193	Kumak górski	<i>Bombina variegata</i>										D			
1060	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	15	30							i	C	A	C	C
6179	Modraszek nausitous	<i>Phengaris nausithous</i>	180	210							i	C	B	C	B
6177	Modraszek telejus	<i>Phengaris telejus</i>	250	300							i	C	B	C	B
1166	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>										D			

1.6. Kluczowe instytucje/grupy dla obszaru i zakres ich odpowiedzialności

Lp.	Instytucja/osoby	Opis istotności dla obszaru (fakultatywne)
1.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie	Sprawuje nadzór nad obszarami Natura 2000 zlokalizowanymi na terenie województwa podkarpackiego, realizuje politykę ochrony środowiska w skali województwa, prowadzi sprawy związane z ochroną przyrody, nadzór i kontrolę nad formami ochrony przyrody, propaguje zasady ochrony przyrody oraz udostępniania informacje o środowisku.
2.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie	Prowadzenie polityki województwa w zakresie: ochrony środowiska i gospodarki wodnej, ochrony przyrody, leśnictwa i łowiectwa, dostosowania kierunków i celów polityki Rządu dotyczących wsi i rolnictwa do warunków województwa, adaptacji i realizacji wspólnej Polityki Rolnej, a także Strategii rozwoju rolnictwa, wspierania wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społecznej mieszkańców wsi, realizacji zadań z zakresu usuwania skutków klęsk żywiołowych, współdziałania z samorządem terytorialnym poszczególnych stopni i samorządem rolniczym oraz agencjami rządowymi w sprawach dotyczących rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. W ramach Urzędu działa Państwowa Straż Łowiecka.
3.	Marszałek Województwa Podkarpackiego/ Urząd Marszałkowski	Prowadzenie polityki województwa w zakresie: modernizacji terenów wiejskich, zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska w tym przyrodniczego, gospodarki wodnej, transportu publicznego itp.
4.	Starostwo Powiatowe w Krośnie	Prowadzenie na terenie powiatu zadań o charakterze ponad gminnym w tym m.in. dotyczących transportu i dróg publicznych, geodezji, kartografii, zagospodarowania przestrzennego i nadzoru budowlanego, gospodarki wodnej, ochrony środowiska w tym przyrody, rolnictwa i leśnictwa.
5.	Gmina Rymanów	Prowadzenie na obszarze gminy spraw obejmujących m.in.: sprawy planowania przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska w tym przyrody oraz gospodarki wodnej.
6.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Zarząd Zlewni w Krośnie	Administrowanie sprawami ochrony środowiska naturalnego, zarządzanie gospodarką wodną na administrowanym terenie w tym: utrzymanie właściwego stanu wód, planowanie w gospodarowaniu wodami oraz inwestycje w gospodarce wodnej.
7.	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale	Współpraca z organami administracji państwowej, jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Lp.	Instytucja/osoby	Opis istotności dla obszaru (fakultatywne)
8.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Podkarpacki Oddział Regionalny w Rzeszowie	Wspieranie działań służących rozwojowi rolnictwa i obszarów wiejskich. Agencja zajmuje się wdrażaniem instrumentów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej oraz udziela pomocy ze środków krajowych. Zlecanie zadań ARiMR oraz nadzór nad ich realizacją znajduje się w gestii Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
9.	Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie	Regionalne zadania planistyczne i zagadnienia inwestycyjne.
10.	Sołectwo Ładzin	Reprezentacja interesów lokalnej społeczności.
11.	Sołectwo Wróblík Królewski	Reprezentacja interesów lokalnej społeczności.
12.	Liga Ochrony Przyrody Zarząd Okręgu Podkarpackiego w Rzeszowie	Ochrona przyrody.
13.	Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot	Ochrona przyrody.
14.	Stowarzyszenie Eko-Rymanów	Ochrona przyrody.
15.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia „Pro Carpathia”	Działania na rzecz rozwoju i promocji Podkarpacia.
16.	Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna	Turystyka, ochrona przyrody.

1.7. Zespół Lokalnej Współpracy (W przypadku osób fizycznych, występujących prywatnie, zamieszcza się tylko imię i nazwisko, bez danych kontaktowych). W przypadku przedstawicieli instytucji publicznych, zamieszcza się dane kontaktowe tych instytucji).

L.p.	Imię i nazwisko	Funkcja	Nazwa instytucji /grupy interesu, którą reprezentuje	Kontakt*
1.	Agnieszka Marcela	I Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Regionalny Konserwator Przyrody	RDOŚ w Rzeszowie	tel. 17 78-50-044 agnieszka.marcela@rzeszow.rdos.gov.pl
2.	Krzysztof Cholewa	Planista Regionalny	RDOŚ w Rzeszowie	tel. 17 78-50-044 krzysztof.cholewa@rzeszow.rdos.gov.pl
3.	Maciej Maj	Asystent Planisty Regionalnego	RDOŚ w Rzeszowie	tel. 17 78-50-044 maciej.maj@rzeszow.rdos.gov.pl
4.	Barbara Stadnik	Specjalista ds. merytorycznych	RDOŚ w Rzeszowie	tel. 17 78-50-044 barbara.stadnik@rzeszow.rdos.gov.pl
5.	Konrad Kata	Koordynator projektu Planu ekspert zoolog	Wykonawca projektu PZO	tel. 505868152, katakon@poczta.fm
6.	Agata Stadnicka-Futoma	Ekspert botanik	Wykonawca projektu PZO	
7.	Paweł Babula	Ekspert entomolog	Wykonawca projektu PZO	

*W trakcie spotkań ZLW sugerowane jest sporządzenia dwóch list: listy obecności oraz listy/oświadczenia o zgodzie na udostępnianie danych osobowych.

2. Etap II Opracowanie projektu Planu

2.1. Ogólna charakterystyka obszaru

Położenie obszaru

Obszar położony jest na lewym brzegu rzeki Tabor, na rozległej terasie rzecznej. Od strony zachodniej ograniczony jest pasmem niskich wzniesień, natomiast zachodnia granica przebiega wzdłuż Morwawy (Flory), lewobrzeżnego dopływu Taboru. Granica wschodnia opiera się o rów melioracyjny przecinający terasę rzeczną. Położenie obszaru sprzyja zachowaniu charakteru otwartego krajobrazu dolinnego, typowego dla tej części Pogórza.

W podziale fizycznogeograficznym według J. Kondrackiego (2002) obszar zlokalizowany jest w Prowincji Karpat Zachodnich z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym, Podprowincji Zewnętrznych Karpat Zachodnich, Makroregionie Pogórza Środkowobeskidzkiego oraz Mezoregionie Pogórza Bukowskiego. Z kolei w podziale geobotanicznym według J.M. Matuszkiewicza (2008) należy do Działu Wschodniokarpackiego, Krainy Karpat Wschodnich, Okręgu Dołów Jasielsko-Sanockich i Podokręgu Jasielsko-Krośnieńskiego.

Klimat

Klimat obszaru kształtowany jest głównie przez napływ mas powietrza polarno-morskiego oraz polarno-kontynentalnego. Każda z tych mas charakteryzuje się odmiennymi właściwościami termiczno-wilgotnościowymi, co przekłada się na dużą zmienność warunków pogodowych. Istotnym elementem lokalnego klimatu jest występowanie wiatrów fenowych, określanych jako wiatry rymanowskie, wiejących od strony Słowacji przez Przełęcz Dukielską. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około +6,5°C. Najchłodniejszym miesiącem jest luty ze średnią temperaturą około -4,3°C, natomiast najcieplejszym lipiec, ze średnią temperaturą około +16,3°C.

Geologia

Podłoże geologiczne obszaru budują kredowe i trzeciorzędowe osady fliszu karpackiego, złożone z naprzemianległych warstw piaskowców, łupków, margli oraz zlepieńców. Utwory te przykryte są osadami czwartorzędowymi, głównie piaskami, żwirami i madami rzecznyymi pochodzenia plejstocénskiego, związanymi z działalnością akumulacyjną rzek.

Hydrologia

Obszar należy do zlewni Wisłoka, lewobrzeżnego dopływu Sanu. Przez jego zachodnią część przepływa Morwawa, stanowiąca jednocześnie fragment granicy obszaru. Wschodnia granica opiera się o rów melioracyjny uchodzący do Morwawy. Zalewy występują sporadycznie, gdyż koryto Morwawy na całym odcinku przylegającym do obszaru, jak i w jego bezpośrednim sąsiedztwie, zostało uregulowane.

Struktura krajobrazu

Krajobraz tej części Pogórza Bukowskiego charakteryzuje się obecnością łagodnych, niskich wzniesień, zazwyczaj nieprzekraczających 400 m n.p.m. Sam obszar, położony na szerokiej terasie rzeki Tabor, cechuje się bardzo niewielkim zróżnicowaniem rzeźby terenu. Dominują powierzchnie płaskie, jedynie nieznacznie wznoszące się ku południowi. Cały kompleks ma charakter otwartego krajobrazu łąkowo-pastwiskowego.

Uwarunkowania społeczno-gospodarcze oraz kierunki rozwoju

Grunty w obrębie obszaru stanowią użytki rolne, użytkowane ekstensywnie, najczęściej poprzez jedno- lub dwukrotne koszenie w ciągu roku. Na terenie obszaru oraz w jego sąsiedztwie występują turbiny wiatrowe produkujące energię elektryczną. W południowej części wyznaczono, zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy, tereny przeznaczone pod kolejne turbiny wiatrowe, co może skutkować dalszym zajęciem fragmentów obszaru istotnych z punktu widzenia jego wartości przyrodniczych. Przez obszar przebiega droga gruntowa, pełniąca funkcję dojazdową do pól i przecinająca teren w kierunku północ-południe.

Obszary chronione i korytarze ekologiczne

Obszar nie pełni istotnej funkcji korytarza ekologicznego i nie graniczy bezpośrednio z innymi obszarami Natura 2000. Najbliżej położonym obszarem Natura 2000 jest Rymanów PLH180016, zlokalizowany na południe od analizowanego terenu, w odległości około 3,5 km. Kolejnym obszarem Natura 2000 jest Las Hrabeński PLH180039, położony na wschód, w odległości około 4,1 km.

Istniejące formy ochrony przyrody

Obszar nie jest objęty żadnymi formami ochrony przyrody.

2.2. Struktura własności i użytkowania gruntów

Klasy pokrycia terenu*	Typ własności	Powierzchnia użytków w ha	% udział powierzchni w obszarze
<i>Lasy</i>	<i>Skarb Państwa</i>	0	0
	<i>Własność komunalna</i>	0	0
	<i>Własność prywatna</i>	0	0
	<i>Inne</i>	0	0
<i>Grunty orne</i>		1,17	2,33
<i>Łąki i pastwiska</i>		48,97	97,67
<i>Zbiorniki wodne</i>		0	0
<i>Cieki</i>		0	0
<i>Inne</i>		0	0

* Zgodnie z Corine Land Cover

2.3. Zagospodarowanie terenu i działalność człowieka

Typy użytków*	Typ własności	Powierzchnia objęta dopłatami UE w ha	Rodzaj dopłaty, działania/priorytetu/programu,
<i>Lasy</i>	<i>Lasy Państwowe</i>	-	-
	<i>Lasy komunalne</i>	-	-
	<i>Lasy prywatne</i>	-	-
	<i>Inne</i>	-	-
<i>Sady</i>		-	-
<i>Trwałe użytki zielone</i>		-	-
<i>Wody</i>		-	-
<i>Tereny zadrzewione lub zakrzewione</i>		-	-
<i>Inne</i>		-	-

* Wg wytycznych do SDF 2012.1

2.4. Istniejące plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego

L.p.	Tytuł opracowania	Instytucja odpowiedzialna za przygotowanie planu/programu/wdrażanie projektu	Ustalenia planu/programu/projektu mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony	Przedmioty ochrony objęte wpływem opracowania	Ustalenia dot. działań minimalizujących lub kompensujących
1.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - <i>Perspektywa 2030</i> , uchwalony uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr LIX/930/18 z dnia 27 sierpnia 2018 r	Marszałek Województwa Podkarpackiego	Dokument opisujący uwarunkowania przyrodnicze i społeczno-gospodarcze oraz kierunki rozwoju gminy. Przewiduje zalesienia oraz rozwój w kierunku zabudowy. Dokument nie wymaga korekty.	Nie zidentyfikowano zapisów potencjalnie negatywnie wpływających na obszar.	Nie dotyczy
2.	Strategia rozwoju województwa - podkarpackie 2020 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko (załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013 r.).	Marszałek Województwa Podkarpackiego	Dokument określający zasady i kierunki rozwoju województwa podkarpackiego.	Informacja dotycząca rozwoju gospodarki, osadnictwa oraz ochrony środowiska w województwie podkarpackim.	Nie dotyczy
3.	Strategia Rozwoju Gminy Rymanów na lata 2022-2030, przyjęta uchwałą nr LXXIII/635/2022 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 25 listopada 2022 r.	Urząd Gminy Rymanów	Dokument opisujący uwarunkowania społeczno- gospodarcze oraz priorytety, cele i kierunki działań w gminie Rymanów - w latach 2012-2020.	Ogólne informacje dotyczące uwarunkowań społeczno-gospodarczych gminy.	Nie dotyczy
4.	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rymanów (uchwała Nr LV/554/14 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 24 czerwca 2014r. z późniejszymi zmianami	Urząd Gminy Rymanów	W studium wyznaczono tereny przeznaczone pod lokalizację turbin wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (czerwonoczyk nieparek, modraszek telejus, modraszek nausitous).	Utrzymać jak największą powierzchnię biologicznie czynną, użytkowaną w formie łąk, z roślinnością nawiązującą do rodzimych gatunków siedlisk łąkowych.
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Rymanów”, uchwalony uchwałą nr XL/387/06 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 25 października 2006 r., opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego nr 143, poz. 2147, z dnia 4 grudnia 2006 r.	Urząd Gminy Rymanów	Wyznacza się tereny urządzeń infrastruktury oznaczone na rysunku planu symbolem „EW”, z przeznaczeniem pod lokalizację turbin wiatrowych		Nielokalizowanie nowych turbin wiatrowych, gdyż prowadziłoby to do uszczuplenia powierzchni przedmiotów ochrony obszaru.

2.5. Informacja o przedmiotach ochrony objętych Planem wraz z zakresem prac terenowych - dane zweryfikowane

2.5.1. Typy siedlisk przyrodniczych

Kod	Nazwa polska	Identyfikator fitosocjologiczny ¹	Pokrycie [ha] ²	Reprezentatywność	Pow. względna	Ocena stanu zachowania	Ocena ogólna	Stopień rozpoznania
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	<i>Molinion</i>	1,99	C	C	C	C	bardzo dobry
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	<i>Arrhenatherion elatioris</i>	39,17 ha	B	C	A	A	bardzo dobry

Kod siedliska: 6410**Nazwa typu siedliska:** Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)

Łąki zmiennowilgotne na terenie obszaru Natura 2000 Ładzin PLH180038 mają charakter przejściowy. Wskutek osuszania siedliska nie wykształciły się w formie typowej. Granica pomiędzy nimi a łąkami świeżymi jest trudna do jednoznacznego określenia, gdyż oba zbiorowiska tworzą układ mozaikowy i wzajemnie się przenikają. Z tego względu przyjęto granice wyznaczone podczas wcześniejszych prac terenowych, prowadzonych na potrzeby poprzedniego Planu Zadań Ochronnych.

W odróżnieniu od łąk świeżych, płaty te charakteryzują się wyraźną dominacją krwisiągu lekarskiego (*Sanguisorba officinalis*) oraz przytulii północnej (*Galium boreale*) (Fot. 1). Stwierdzono także większy udział gatunków charakterystycznych dla łąk zmiennowilgotnych, takich jak olszewnik kminkolistny (*Selinum carvifolia*), a jednocześnie obecność licznych gatunków typowych dla zespołów ze związku *Molinion*.

Fot. 1. Fragment siedliska 6410 z widocznym dużym udziałem przytulii północnej *Galium boreale* [Fot. Stadnicka-Futoma A.].

Powierzchnia siedliska w porównaniu z siedliskiem 6510 jest niewielka - zajmuje niespełna 2 ha. Największy płat zlokalizowany jest w północnej części obszaru, natomiast mniejsze fragmenty występują także w części centralnej, w niewielkich obniżeniach terenu.

Ranga w obszarze: C (znacząca)

Stan zachowania w obszarze: U1

Kod siedliska: 6510

Nazwa typu siedliska: Niżowe i górskie, świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion*)

Największą powierzchnię zajmuje stosunkowo dobrze wykształcony płat siedliska 6510 (Fot. 2), wyróżniający się wysokim bogactwem gatunkowym i obecnością licznych taksonów charakterystycznych. Zespół *Arrhenatheretum elatioris* reprezentowany jest przede wszystkim przez rajgras wyniosły (*Arrhenatherum elatius*), dominujący w większości fragmentów. Znaczący udział w runi ma także bodziszek łąkowy (*Geranium pratense*). Wśród gatunków charakterystycznych dla związku *Arrhenatherion elatioris* stwierdzono, choć na ogół w niewielkim pokryciu, przytulię pospolitą (*Galium mollugo*) oraz świerzbnicę polną (*Knautia arvensis*). Licznie występują również gatunki z rzędu *Molinietalia* i klasy *Molinio-Arrhenatheretea*, takie jak krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*), kupkówka pospolita (*Dactylis glomerata*) czy kłosówka wełnista (*Holcus lanatus*). Płat ten jest użytkowany w ramach gospodarki łąkarskiej, a jego stan zachowania oceniono jako właściwy (FV).

Fot. 2. Fragment dobrze zachowanej łąki świeżej [Fot. Stadnicka-Futoma A.].

Fot. 3. Jeden z gorzej zachowanych fragmentów siedliska przyrodniczego 6510 zdominowany przez ostrożenia polnego (*Cirsium arvense*) [Fot. Stadnicka-Futoma A.].

Gorzej zachowane płaty siedliska, ocenione na U1, charakteryzują się zaburzonym składem florystycznym i obniżoną liczbą gatunków typowych. Najczęściej dotyczą one powierzchni, na których prowadzona jest niewłaściwa gospodarka kośna - koszenie odbywa się nieregularnie lub zostało całkowicie zaniechane. Gatunki charakterystyczne dla siedliska pojawiają się w tych płatach sporadycznie, zwykle w niewielkiej liczbie i przy niskim stopniu pokrycia.

W runi coraz częściej dominują rośliny rodzime o charakterze ekspansywnym, takie jak trzcinnik piaskowy (*Calamagrostis epigejos*), ostrożeń polny (*Cirsium arvense*) czy wiązówka błotna (*Filipendula ulmaria*) (Fot. 3). W części powierzchni obserwuje się również wkraczanie pojedynczych osobników krzewów, co potwierdza rozpoczętą sukcesję wtórną i przy braku odpowiednich zabiegów ochronnych może prowadzić do dalszej degradacji siedliska.

Ranga w obszarze: A (znacząca)

Stan zachowania w obszarze: U1

2.5.2. Gatunki zwierząt (bez ptaków) i ich siedliska występujące na terenie obszaru

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Pop. osiadła		Pop. rozrodcza		Pop. przemieszczająca się		Pop. zimująca		Jednostka liczebności	Ocena populacji	Ocena st. zach.	Ocena izolacji	Ocena ogólna
			Min	Max	Min	Max	Min	Max	Min	Max					
1193	Kumak górski	<i>Bombina variegata</i>										D			
1060	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	15	30							i	C	B	C	C
6179	Modraszek nausitous	<i>Phengaris nausithous</i>	500	3000							i	C	B	C	B
6177	Modraszek telejus	<i>Phengaris telejus</i>	400	2800							i	C	B	C	B
1166	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>										D			

1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*

Charakterystyka ogólna: Motyl z rodziny modraszgowatych (*Lycaenidae*) o rozpiętości skrzydeł 30-40 mm. Wykazuje wyraźny dymorfizm płciowy. U samca, w połowie długości przedniego skrzydła, występuje niewielka czarna kropka lub krótka poprzeczna kreska. Samica jest większa od samca; posiada szersze czarne obrzeżenie przednich skrzydeł oraz przepaskę z czarnych kropek, a także dwie dodatkowe kropki w nasadowej części skrzydeł.

Gatunek rozwija dwa pokolenia w ciągu roku: pierwsze od pierwszej do trzeciej dekady czerwca oraz drugie od pierwszej do trzeciej dekady sierpnia. Gąsienice żerują głównie na szczawiu lancetowatym (*Rumex hydrolapathum* Huds.), a rzadziej na innych gatunkach szczawiu, takich jak szczaw tępolistny (*Rumex obtusifolius* L.), szczaw kędzierzawy (*Rumex crispus* L.) oraz szczaw zwyczajny (*Rumex acetosa* L.).

Typowym siedliskiem gatunku są zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion caeruleae* (kod 6410). Motyl występuje również na innych siedliskach wilgotnych, takich jak podmokłe łąki ze związków *Calthion* i *Filipendulion* oraz torfowiska niskie. W ostatnich latach obserwowany jest także w siedliskach suchszych, głównie o charakterze ruderalnym.

Rośliny żywicielskie czerwończyka nieparka, tj. różne gatunki szczawiu (*Rumex* spp.), występują na obszarze bardzo nielicznie i punktowo. Ograniczona dostępność tych roślin powoduje, że gatunek nie tworzy licznych populacji. Sytuacja ta wynika z intensywnego użytkowania rolniczego, dokładnego wykaszania terenu oraz braku miejsc umożliwiających rozwój roślin żywicielskich przez cały sezon wegetacyjny, z wyjątkiem niewielkich fragmentów wzdłuż rowów melioracyjnych oraz w rejonie turbin wiatrowych.

Ze względu na niewielką liczbę roślin żywicielskich populacja gatunku w obszarze jest mała. Szacuje się, że część obserwowanych osobników stanowią motyle zalatujące z terenów sąsiednich. W trakcie badań prowadzonych w 2025 roku odnotowano jedynie pojedyncze osobniki. Całkowitą liczebność populacji w obszarze oszacowano na około 10-30 osobników imago.

Ranga w obszarze: C (znacząca)

Stan zachowania w obszarze: XX

6177 Modraszek telejus *Phengaris teleius*

Charakterystyka ogólna:

Motyl z rodziny modraszkowatych (*Lycaenidae*) o rozpiętości skrzydeł 34-38 mm. Gatunek wykazuje wyraźny dymorfizm płciowy. Wierzch skrzydeł samca jest błękitny, z szeroką, ciemną obwódką; na skrzydłach widoczny jest rząd stosunkowo niewielkich czarnych kropek. Wierzch skrzydeł samicy jest silnie przyciemniony, przy czym błękitne tło występuje jedynie w nasadowej części skrzydeł.

Gatunek rozwija jedno pokolenie w ciągu sezonu. Motyle pojawiają się w lipcu i sierpniu, a szczyt pojawu na większości stanowisk przypada na przełom lipca i sierpnia. Gąsienice początkowo żerują w kwiatach krwisiągu lekarskiego (*Sanguisorba officinalis* L.), po czym schodzą na ziemię, gdzie są odnajdywane i adoptowane przez mrówki z rodzaju *Myrmica* Latr., najczęściej *M. scabrinodis* Nyl., rzadziej *M. rubra* L. oraz *M. gallienii* Bond. Następnie są przenoszone do mrowiska, w którym odbywa się dalszy rozwój larwalny - gąsienice odżywiają się larwami swoich gospodarzy. Przepoczwarczenie zachodzi w mrowisku, które imago opuszcza bezpośrednio po wyjściu z poczwarki.

Gatunek higrofilny, ściśle związany z łąkami trzęślicowymi ze związku *Molinion*. Siedliska te są zazwyczaj ekstensywnie użytkowane i występują mozaikowo w krajobrazie.

Na stanowiskach bardzo licznie występuje krwisiąg lekarski (*Sanguisorba officinalis*), którego udział w pokryciu roślinnym szacuje się na około 80%. Istotnym zagrożeniem jest jednak dwukrotne koszenie łąk - mimo szybkiego odrastania roślin, ponowny pokos w okresie składania jaj przez imago przerywa cykl rozwojowy populacji. Największą liczebność gatunku odnotowano na transekcie w dniu 5.08.2025 r., kiedy stwierdzono 33 osobniki, co stanowiło około 1/4 liczebności populacji na tym fragmencie siedliska i jednocześnie jedynie wycinek całego okresu lotów. Łączną liczebność populacji na obszarze oszacowano na 400-2800 osobników imago.

Ranga w obszarze: C (znacząca)

Stan zachowania w obszarze: U1

6179 Modraszek nausitous *Phengaris nausithous*

Charakterystyka ogólna: Modraszek nausitous jest niewielkim motylem o rozpiętości skrzydeł 34-37 mm. Gatunek wykazuje wyraźny dymorfizm płciowy. Wierzch skrzydeł samca jest ciemnogramolowy, z szeroką czarną obwódką; na skrzydłach widoczny jest rząd czarnych kropek oraz pojedyncza czarna kropka w połowie długości przedniego skrzydła. Skrzydła samicy są jednolicie ciemnobrunatne, pozbawione rysunku. Spód skrzydeł u obu płci ma barwę brunatną i posiada pojedynczy rząd czarnych kropek otoczonych jasnymi obwódkami.

Gatunek rozwija jedno pokolenie w ciągu sezonu. Motyle pojawiają się od połowy lipca do końca sierpnia i często współwystępują z modraszkami telejuszami (*Phengaris teleius*). Modraszek nausitous jest monofagiem związanym z krwiosłazem lekarskim (*Sanguisorba officinalis* L.). Gąsienice początkowo żerują w główkach kwiatowych tej rośliny, następnie schodzą na ziemię, gdzie są odnajdywane i adoptowane przez mrówki *Myrmica rubra* L. Mrówki przenoszą gąsienice do mrowisk, w których odbywa się dalszy rozwój larwalny - gąsienice żywią się larwami gospodarzy. Przepoczwarczenie następuje w mrowisku, które imago opuszcza bezpośrednio po wyjściu z poczwarki.

Gatunek związany jest, podobnie jak modraszek telejus, z wilgotnymi łąkami, torfowiskami niskimi oraz torfowiskami węglanowymi. Na stanowiskach bardzo licznie występuje krwiosłaz lekarski (*Sanguisorba officinalis*), którego udział w pokryciu roślinnym oszacowano na około 80%. Istotnym czynnikiem negatywnym jest jednak dwukrotne koszenie łąk, które ogranicza możliwość składania jaj przez samice i zaburza cykl rozwojowy gatunku. Największą liczebność gatunku odnotowano na transekcji w dniu 5.08.2025 r., kiedy stwierdzono 45 osobników, co stanowiło około 1/4 populacji na danym fragmencie siedliska i jedynie część całego okresu lotów. Łączną liczebność populacji w obszarze oszacowano na 500-3000 osobników imago.

Ranga w obszarze: C (znacząca)

Stan zachowania w obszarze: U1

1193 Kumak górski *Bombina variegata*

Charakterystyka gatunku i siedliska:

Przedstawiciel rzędu płazów bezogonowych (Anura), związany z niewielkimi, zróżnicowanymi zbiornikami wodnymi, w tym rowami, koleinami, kałużami oraz okresowo zalewanymi zagłębieniami terenu. Rozród odbywa się głównie w zbiornikach powstałych w wyniku działalności człowieka. Strumienie i rzeki pełnią jedynie funkcję korytarzy migracyjnych i nie stanowią siedlisk rozrodczych.

W 2015 i 2025 roku nie stwierdzono obecności gatunku. Na terenie obszaru brak jest potencjalnych siedlisk rozrodczych. Droga przebiegająca przez obszar jest wyrównana i pozbawiona zagłębień umożliwiających stagnację wody, a jedyny element wodny - rów o szybkim nurcie - nie spełnia wymagań siedliskowych gatunku.

Znaczenie obszaru dla gatunku:

Obszar nieistotny dla ochrony gatunku. Ewentualne pojawy mają charakter sporadyczny i o marginalnym znaczeniu.

Ranga w obszarze - reprezentatywność:

D - nieistotna - obszar nieistotny dla ochrony gatunku.

1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*

Charakterystyka gatunku i siedliska: Gatunek płaza ogoniastego z rodziny salamandrowatych (*Salamandridae*), związany z różnego rodzaju zbiornikami wodnymi, takimi jak stawy, rowy czy starorzecza. Zgodnie z podręcznikiem monitoringu traszka grzebieniasta preferuje zbiorniki średniej wielkości lub duże, obficie porośnięte roślinnością wodną, o dobrych warunkach troficznych i pozbawione ryb. Sporadycznie może występować również w bardzo małych zbiornikach (o powierzchni do ok. 10 m²) oraz w siedliskach nietypowych, takich jak wypełnione wodą baseny, konstrukcje betonowe, rowy melioracyjne czy koleiny, jednak istotny rozród zachodzi głównie w większych, rzadko wysychających zbiornikach.

Gatunek był wykazany w materiałach Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego w Rzeszowie z 2008 roku i ujęty w Standardowym Formularzu Danych (SDF). Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych z 2015 roku nie potwierdziła jednak jego występowania, wskazując, że wcześniejsze dane opierały się wyłącznie na informacji archiwalnej. Również w trakcie prac terenowych w 2025 roku nie stwierdzono obecności gatunku.

W 2025 roku jedynym elementem środowiska wodnego był rów zlokalizowany w zachodniej części obszaru. Ze względu na niski poziom wody i warki nurt nie stanowił on odpowiedniego siedliska dla traszki grzebieniastej. Na terenie obszaru nie występują inne zbiorniki ani potencjalne siedliska rozrodcze tego gatunku.

Znaczenie obszaru dla gatunku:

Brak odpowiednich siedlisk oraz brak aktualnych stwierdzeń potwierdzają nieistotne znaczenie obszaru dla ochrony gatunku.

Ranga w obszarze - reprezentatywność:

D - nieistotna - obszar nieistotny dla ochrony gatunku.

3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem

3.1. Rzeczywisty stan ochrony

Przedmioty ochrony objęte Planem											
L.p .	Siedliska przyrodnicze (Nazwa)	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik1	Poprzednia ocena wskaźnika na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Obecna ocena wskaźnika wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena parametru na stanowisku wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku w obszarze wg skali FV, UI, U2, XX	
1.	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	6410	1	Powierzchnia siedliska		FV	FV Powierzchnia siedliska nie zmieniła się	FV	U1	U1	
				Specyficzna struktura i funkcje	Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	U1	U1 60%	U1			
					Struktura przestrzenna płatów siedliska	U1	U1 Średni stopień fragmentacji				
					Gatunki typowe	FV	U1 All. <i>Molinion</i> : przytulia północna <i>Galium boreale</i> 40%, krwiściąg lekarski <i>Sanguisorba officinalis</i> 20%, olszewnik kminkolistny <i>Selinum carvifolia</i> 1%, sierpik barwierski <i>Serratula tinctoria</i> 1%; Cztery gatunki reprezentatywne dla siedliska, ale jedynie dwa mają				

							znaczące pokrycie			
					Gatunki dominujące	U1	FV przytulia północna <i>Galium boreale</i> 40%, rajgras wyniosły <i>Arrhenatherum elatius</i> 20%, krwiściąg lekarski <i>Sanguisorba officinalis</i> 20%, rdest węzownik <i>Polygonum bistorta</i> 10%, turzycza owłosiona <i>Carex hirta</i> 10% ; Dominują gatunki typowe dla siedliska, chociaż miejscami pojawiają się fragmenty z dominacją turzycy owłosionej <i>Carex hirta</i>			
					Obce gatunki inwazyjne	FV	FV Brak			
					Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV	FV Trzcinnik piaskowy <i>Calamagrostis epigejos</i> 1%			
					Ekspansja krzewów i podrostu drzew	FV	FV Brak			
					Martwa materia organiczna (wojłok)	FV	FV <2 cm			
				Perspektywy zachowania siedliska	U1	U1 Zakładając, że utrzymujące się od kilku lat susze będą się nasilać zachowane siedliska jest niepewne	U1			
2.	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	6510	1	Powierzchnia siedliska	XX	U1 Powierzchnia siedliska zmniejszyła się o około 13%.	U1	U1	U1	U1 Transekty wyznaczone w 2025 stąd brak danych

				Specyficzna struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	XX	FV Ass. <i>Arrhenatheretum elatioris</i> : rajgras wyniosły <i>Arrhenatherum elatius</i> 40%, bodziszek łąkowy <i>Geranium pratense</i> 20%; All. <i>Arrhenatherion</i> : przytulia pospolita <i>Galium mollugo</i> 5%, świerzbica polna <i>Knautia arvensis</i> 1%; Cztery gatunki reprezentatywne dla siedliska; spory udział gatunków typowych dla rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> i <i>Molinio-Arrhenatheretea</i>	U1		z poprzedniej oceny. Znana jednak jest powierzchnia siedliska stąd możliwość oceny parametru. Pomimo ubytku powierzchni siedliska jego ogólny stan zachowania jest właściwy stąd ocena ogólna FV.
					Gatunki dominujące	XX	FV rajgras wyniosły <i>Arrhenatherum elatius</i> 40%, bodziszek łąkowy <i>Geranium pratense</i> 20%, komonica zwyczajna <i>Lotus corniculatus</i> 20%, kłosówka wełnista <i>Holcus lanatus</i> 10%; Dominuje <i>Arrhenatherum elatius</i> pozostałe wymienione gatunki mają mniejsze pokrycie, ale są to gatunki typowe dla siedliska			
					Obce gatunki inwazyjne	XX	FV Brak			
					Gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	U1 skrzyp polny <i>Equisetum arvense</i> <1%			
					Ekspansja krzewów i podrostu drzew	XX	FV Brak			
					Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	XX	FV Płaty dobrze zachowane stanowią nie mniej niż 90%			

						powierzchni transektu		
				Martwa materia organiczna (woj- łok)	XX	FV <2 cm		
				Perspektywy zachowania siedliska	XX	FV Perspektywy zachowania siedliska dobre nie przewi- duje się znacznego oddziały- wania czynników zagrażają- cych pod warunkiem utrzy- mania właściwej gospodarki kośnej		
3.	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	6510	2	Powierzchnia siedliska	XX	U1 Powierzchnia siedliska zmniejszyła się o około 13%.	U1	U1
				Specy- ficzna struktura i funkcje	Gatunki charak- terystyczne	XX FV <i>Arrhenatheretum elatioris</i> : rajgras wyniosły <i>Arrhena- therum elatius</i> 40%, bodzi- szek łąkowy <i>Geranium pratense</i> 20%; <i>Arrhenathe- rion</i> : przytulia pospolita <i>Galium mollugo</i> 10%, świerzbica polna <i>Knautia arvensis</i> 1%; Cztery gatunki reprezenta- tywne dla siedliska; spory udział gatunków typowych dla rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> i <i>Molinio- Arrhena- theretea</i>	FV	
				Gatunki dominu- jące	XX FV rajgras wyniosły <i>Arrhena- therum elatius</i> 40%, bodzi- szek łąkowy <i>Geranium pratense</i> 20%, komonica zwyczajna <i>Lotus cornicula-</i>			

						tus 20%, przytulia pospolita <i>Galium mollugo</i> 10%, kłosówka wełnista <i>Holcus lanatus</i> 10%; Dominuje <i>Arrhenatherum elatius</i> pozostałe wymienione gatunki mają mniejsze pokrycie, ale są to gatunki typowe dla siedliska			
					Obce gatunki inwazyjne	XX	FV brak		
					Gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	FV skrzyp polny <i>Equisetum arvense</i> <1%, ostrożeń polny <i>Cirsium arvense</i> <1%		
					Ekspansja krzewów i podrośtu drzew	XX	FV Brak		
					Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	XX	FV Płaty dobrze zachowane stanowią nie mniej niż 90% powierzchni transektu		
					Martwa materia organiczna (wojłok)	XX	FV <2 cm		
					Perspektywy zachowania siedliska	XX	FV Perspektywy zachowania siedliska dobre nie przewidyje się znacznego oddziaływania czynników zagrażających pod warunkiem utrzymania właściwej gospodarki kośnej	FV	
4.	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	6510	3		Powierzchnia siedliska	XX	U1 Powierzchnia siedliska zmniejszyła się o około 13%.	U1	U1
				Specyficzna	Gatunki charakterystyczne	XX	FV <i>Arrhenatheretum elatioris</i> :	U2	

				struktura i funkcje			rajgras wyniosły <i>Arrhenatherum elatius</i> 30%, bodziszek łąkowy <i>Geranium pratense</i> 40%; <i>Arrhenatherion</i>: przytulia pospolita <i>Galium mollugo</i> 5%, świerzbica polna <i>Knautia arvensis</i> 1%; Cztery gatunki reprezentatywne dla siedliska; spory udział gatunków typowych dla rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> i			
					Gatunki dominujące	XX	FV rajgras wyniosły <i>Arrhenatherum elatius</i> 40%, bodziszek łąkowy <i>Geranium pratense</i> 40%; Dominuje <i>Arrhenatherum elatius</i> i <i>Geranium pratense</i> pozostałe wymienione gatunki mają mniejsze pokrycie, ale są to gatunki typowe dla siedliska			
					Obce gatunki inwazyjne	XX	FV Brak			
					Gatunki ekspansyjne roślin zielnych	XX	FV skrzyp polny <i>Equisetum arvense</i> <1%, ostrożeń polny <i>Cirsium arvense</i> <1%			
					Ekspansja krzewów i podrostu drzew	XX	FV Brak			
					Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	XX	FV Płaty dobrze zachowane stanowią nie mniej niż 90% powierzchni transektu			

					Martwa materia organiczna (woj- łok)	XX	FV <2 cm			
					Perspektywy zachowania siedliska	XX	FV Perspektywy zachowania siedliska dobre nie przewi- duje się znacznego oddziały- wania czynników zagrażają- cych pod warunkiem utrzy- mania	FV		
5.	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	6510	4		Powierzchnia siedliska	XX	XX Powierzchnia siedliska wy- dzielona z większego, lepiej zachowanego płatu.	XX	U1	
				Specy- ficzna struktura i funkcje	Gatunki charak- terystyczne	XX	FV <i>Arrhenatheretum elatioris</i> : bodziszek łąkowy <i>Geranium pratense</i> 40%, rajgras wy- niosły <i>Arrhenatherum elatius</i> 30%; <i>Arrhenatherion</i> : przytulia pospolita <i>Galium mollugo</i> 1%, świerzbica polna <i>Knautia arvensis</i> 1%; Cztery gatunki reprezenta- tywne dla siedliska; spory udział gatunków typowych dla rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> i <i>Molinio- Arrhena- theretea</i>	U1		
					Gatunki dominu- jące	XX	FV bodziszek łąkowy <i>Geranium pratense</i> 40%, rajgras wy- niosły <i>Arrhenatherum elatius</i> 30%, kostrzewa czer- wona <i>festuca rubra</i> 10%, bukwica zwyczajna <i>Betoni- ca officinalis</i> 10%, kłosówka wełnista <i>Holcus lanatus</i> ;			

							Dominuje <i>Arrhenatherum elatius</i> i <i>Geranium pratense</i> pozostałe wymienione gatunki mają mniejsze pokrycie, ale są to gatunki typowe dla siedliska			
					Obce gatunki inwazyjne	XX	FV Brak			
					Gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	U1 skrzyp polny <i>Equisetum arvense</i> 5%, ostrożeń polny <i>Cirsium arvense</i> 5%, wierzoka błotna <i>Filipendula vulgaris</i> 5%, mozga trzcinowata <i>Phalaris arundinaceae</i> 5%; Łącznie około 20%			
					Ekspansja krzewów i podrostu drzew	XX	FV Śliwa tarnina <i>Prunus spinosa</i> 1%			
					Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	XX	U2 Płaty dobrze zachowane stanowią około 20% powierzchni transektu			
					Martwa materia organiczna (wojłok)	XX	U1 5 cm			
				Perspektywy zachowania siedliska		XX	FV Perspektywy zachowania siedliska są dobre pod warunkiem przywrócenia właściwej gospodarki kośnej	FV		
Lp.	Gatunki (Nazwa polska i łacińska)	Kod Natura	Stanowisko (GUID - 4 ostatnie znaki)	Parametr stanu	Wskaźnik	Poprzednia ocena wskaźnika na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2, XX	Obecna ocena wskaźnika wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena parametru na stanowisku wg skali FV, UI, U2, XX	Ocena stanu ochrony stanowiska wg	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku w obszarze wg skali FV, UI, U2, XX

									skali FV, U1, U2, XX	
6.	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena di- spar</i>	1060		Stan populacji	Obecność gatunku	Jest - 1; obserwowane kilka imagines XX	Tak - odnotowano występo- wanie gatunku w postaci imago. 5.08 - 1 osobnik (samiec), 11.08 - 1 osobnik (samica).	XX	XX	XX
				Stan siedliska	Baza pokarmowa	Rozproszone (po kilka), przeważnie w pobliżu rowów melioracyjnych i na obrzeżach siedliska: szczaw wodny <i>Rumex aquaticus</i> , szczaw błotny <i>Rumex palu- stris</i> XX	Rośliną żywicielską w tym przypadku był przede wszystkim szczaw tępolistny (<i>Rumex obtusifolius</i>) XX	XX		
					Rodzaj środowi- ska	Wilgotne łąki, szcze- gólnie podmokłe wzdłuż rowów melio- racyjnych XX	Wilgotne łąki, szczególnie podmokłe fragmenty wzdłuż rowów melioracyjnych, z liczną obecnością roślin zielnych. XX			
					Rośliny nektaro- dajne	Krwawnica pospolita <i>Lythrum salicaria</i> , ostrożeń <i>Cirsium</i> spp. chaber łąkowy <i>Cen- taurea jacea</i> XX	Potencjalne źródła pokarmu stanowią: krwawnica pospo- lita (<i>Lythrum salicaria</i>), ostrożeń (<i>Cirsium</i> spp.) oraz chaber łąkowy (<i>Centaurea jacea</i>). XX			
				Perspektywy ochrony /zachowania		Prognoza stanu popu- lacji w perspektywie 10-15 lat jest natural- nie optymistyczna, sposób użytkowania łąk w tym siedlisku od wielu lat sprzyja	Prognoza stanu populacji w perspektywie 10-15 lat jest naturalnie optymistycz- na, sposób użytkowania łąk w tym siedlisku od wielu lat sprzyja stabilnej sytuacji populacji czerwończyka	XX		

						stabilnej sytuacji populacji czerwoni- czyka nieparka XX	nieparka XX			
7.	Modraszek telejus <i>Phen- garis teleius</i>	6177		Stan populacji	Liczba obserwo- wanych osobni- ków	17,29 os./100 m FV	4,71 os./100 m U1. U1	FV	U1	U1
					Indeks liczebności	67,71 os./100m FV	10,42os/100 m U1			
					Izolacja	2.10 km U1	<1km FV			
				Stan siedliska	Powierzchnia	45,82 ha FV	43,25 ha FV	FV		
					Dostępność roślin żywicielskich	>20% FV	80 % FV			
					Dostępność mró- wek gospodarzy	>50% FV	60% FV			
					Zarastanie eks- pansywnymi bylinami	Nie występują FV	Nie występują FV			
					Zarastanie przez drzewa/krzewy	<25% FV	10%. FV			
				Perspektywy ochrony/ zacho- wania:		Prognoza stanu popu- lacji w perspektywie 10-15 lat jest dobra, sposób użytkowania łąk w tym siedlisku od wielu lat sprzyja stabilnej sytuacji populacji modraszka telejusa FV	Prognoza stanu populacji w perspektywie 10-15 lat jest oceniana jako dobra, jednak obecny sposób użyt- kowania łąk w tym siedlisku nie sprzyja trwałemu wystę- powaniu gatunku w obrębie obszaru. U1	U1		
8.	Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i>	6179		Stan populacji	Liczba obserwo- wanych osobni- ków	10 os./100 m FV	6,42 os./100 m. FV	FV	U1	U1
					Indeks liczebności	35,71 os./100m FV	12,4os/100 m FV			
					Izolacja	2.10 km U1	<1km FV			

				Stan siedliska	Powierzchnia	45,82 ha FV	43,25 ha FV	FV		
					Dostępność roślin żywicielskich	>20% FV	80 % FV			
					Dostępność mrówek gospodarzy	>50% FV	60% FV			
					Zarastanie ekspansywnymi bylinami	Nie występują FV	Nie występują FV			
					Zarastanie przez drzewa/krzewy	<25% FV	10%. FV			
				Perspektywy ochrony/ zachowania:	Prognoza stanu populacji w perspektywie 10-15 lat jest dobra, sposób użytkowania łąk w tym siedlisku od wielu lat sprzyja stabilnej sytuacji populacji modraszka telejusa FV	Prognoza stanu populacji w perspektywie 10-15 lat jest oceniana jako dobra, jednak obecny sposób użytkowania łąk w tym siedlisku nie sprzyja trwałemu występowaniu gatunku w obrębie obszaru. U1		U1		

3.2. Referencyjny stan ochrony

Przedmioty ochrony objęte Planem									
L p.	Gatunki (Nazwa polska i łacińska)	Kod Natura	Stanowisko (GUID - 4 ostatnie znaki)	Parametr stanu	Wskaźnik	Referencyjna ocena wskaźnika wg skali FV, UI, U2, XX	Referencyjna ocena parametru na stanowisku wg skali FV, UI, U2, XX	Referencyjny stan ochrony stanowiska wg skali FV, UI, U2, XX	Referencyjny stan ochrony siedliska/gatunku w obszarze wg skali FV, UI, U2, XX
1.	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	6410	1	Powierzchnia siedliska		FV Utrzymanie powierzchni siedliska	FV	U1	U1
				Specyficzna struktura i funkcje	Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie	U1 utrzymanie udziału siedliska na poziomie odpowiadającym obecnej ocenie; ekstensywne koszenie w odpowiednich terminach stwarza możliwość zapobiegania dalszemu zmniejszaniu powierzchni siedliska, jednak w warunkach postępującego obniżania poziomu wód gruntowych poprawa tego wskaźnika nie jest pewna	U1		
					Struktura przestrzenna płatów siedliska	U1 utrzymanie ciągłości płatów siedliska - prawidłowe użytkowanie może ograniczać dalszą fragmentację, jednak przy pogarszających się warunkach wilgotnościowych poprawa tego wskaźnika nie jest pewna			
					Gatunki typowe	U1 trzymanie obecnego składu florystycznego właściwego dla zespołów <i>Molinion</i> ; koszenie może sprzyjać zachowaniu tych gatunków, jednak w przypadku dalszego obniżania uwodnienia poprawa wskaźnika nie jest pewna			

				Gatunki dominujące		FV Regularne koszenie i usuwanie biomasy stwarzają możliwość utrzymania wskaźnika na poziomie FV, pod warunkiem zachowania odpowiednich warunków wilgotnościowych			
				Obce gatunki inwazyjne		FV Przy zachowaniu dotychczasowego użytkowania możliwe jest utrzymanie oceny wskaźnika na poziomie FV			
				Gatunki ekspansywne roślin zielnych		FV ekstensywne koszenie z usuwaniem biomasy stwarza możliwość utrzymania wskaźnika na poziomie FV			
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew		FV Regularne użytkowanie kośne stwarza możliwość utrzymania wskaźnika na poziomie			
				Martwa materia organiczna (wojłok)		FV Koszenie prowadzone w odpowiednich terminach wraz z usuwaniem biomasy stwarza możliwość utrzymania wskaźnika na poziomie FV			
				Perspektywy zachowania siedliska		U1 utrzymanie perspektyw ochrony na poziomie U1. Dalsze pogarszanie się warunków hydrologicznych może prowadzić do obniżenia tej oceny, niezależnie od prawidłowego użytkowania siedliska	U1		
2.	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	6510	1	Powierzchnia siedliska		Utrzymanie powierzchni siedliska FV	FV	FV	FV
				Specyficzna struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV utrzymanie obecnego składu florystycznego z wyraźnym udziałem gatunków charakterystycznych dla zespołu <i>Arrhenatheretum elatioris</i> oraz rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> .	FV		
					Gatunki dominujące	FV			

						Utrzymanie dominacji rajgrasu wyniosłego przy jednoczesnym udziale innych gatunków typowych dla siedliska			
					Obce gatunki inwazyjne	FV Utrzymanie braku gatunków inwazyjnych w siedlisku			
					Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV przy zachowaniu regularnego koszenia możliwa jest poprawa wskaźnika do FV			
					Ekspansja krzewów i podrostu drzew	FV Utrzymanie braku krzewów i drzew			
					Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	FV utrzymanie wysokiego udziału dobrze zachowanych płatów siedliska, stanowiących co najmniej 90% powierzchni transektu			
					Martwa materia organiczna (wojłok)	FV Regularne koszenie prowadzone w odpowiednich terminach z wywozem biomasy umożliwia utrzymanie wskaźnika			
				Perspektywy zachowania siedliska		FV Perspektywy zachowania siedliska dobre pod warunkiem utrzymania właściwej gospodarki kośnej	FV		
3.	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	6510	2	Powierzchnia siedliska		FV Utrzymanie powierzchni siedliska	FV	FV	
				Specyficzna struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV utrzymanie obecnego składu florystycznego z wyraźnym udziałem gatunków charakterystycznych dla zespołu <i>Arrhenatheretum elatioris</i> oraz rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> .	FV		
					Gatunki dominujące	FV Utrzymanie dominacji rajgrasu wyniosłego przy jednoczesnym udziale innych gatunków typowych dla siedliska			

					Obce gatunki inwazyjne	FV Utrzymanie braku gatunków inwazyjnych w siedlisku		
					Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV Przy zachowaniu regularnego koszenia możliwa jest poprawa wskaźnika do FV		
					Ekspansja krzewów i podrostu drzew	FV Utrzymanie braku krzewów i drzew		
					Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	FV utrzymanie wysokiego udziału dobrze zachowanych płatów siedliska, stanowiących co najmniej 90% powierzchni transektu		
					Martwa materia organiczna (wojłok)	FV Regularne koszenie prowadzone w odpowiednich terminach z wywozem biomasy umożliwia utrzymanie wskaźnika		
				Perspektywy zachowania siedliska	FV Perspektywy zachowania siedliska dobre pod warunkiem utrzymania właściwej gospodarki kośnej	FV		
4.	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	6510	3	Powierzchnia siedliska	FV Utrzymanie powierzchni siedliska	FV	FV	
				Specyficzna struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV utrzymanie obecnego składu florystycznego z wyraźnym udziałem gatunków charakterystycznych dla zespołu <i>Arrhenatheretum elatioris</i> oraz rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> .		
					Gatunki dominujące	FV Utrzymanie dominacji rajgrasu wyniosłego przy jednoczesnym udziale innych gatunków typowych dla siedliska		
					Obce gatunki inwazyjne	FV Utrzymanie braku gatunków inwazyjnych w siedlisku		

					Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV ograniczenie łącznego udziału gatunków ekspansywnych w runi. Regularne koszenie prowadzone w odpowiednich terminach, połączone z usuwaniem biomasy, stwarza możliwość zmniejszenia ich udziału i poprawy oceny wskaźnika z poziomu U1 do FV			
					Ekspansja krzewów i podrostu drzew	FV Utrzymanie braku krzewów i drzew			
					Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	U1 Przywrócenie właściwej gospodarki kośnej stwarza możliwość poprawy oceny wskaźnika z poziomu U2 do U1 poprzez stopniową poprawę struktury i składu florystycznego płatów			
					Martwa materia organiczna (wojłok)	FV utrzymanie obecnego składu florystycznego z wyraźnym udziałem gatunków charakterystycznych dla zespołu <i>Arrhenatheretum elatioris</i> oraz rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> .			
				Perspektywy zachowania siedliska	FV Perspektywy zachowania siedliska dobre pod warunkiem utrzymania właściwej gospodarki kośnej	FV			
5.	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	6510	4	Powierzchnia siedliska	FV Utrzymanie powierzchni siedliska	FV		FV	
				Specyficzna struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	FV utrzymanie obecnego składu florystycznego z wyraźnym udziałem gatunków charakterystycznych dla zespołu <i>Arrhenatheretum elatioris</i> oraz rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> .			
					Gatunki dominujące	FV Utrzymanie dominacji rajgrasu wyniosłego przy jednoczesnym udziale innych gatunków typowych dla siedliska			

					Obce gatunki inwazyjne	FV Utrzymanie braku gatunków inwazyjnych w siedlisku			
					Gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV ograniczenie łącznego udziału gatunków ekspansywnych w runi. Regularne koszenie prowadzone w odpowiednich terminach, połączone z usuwaniem biomasy, stwarza możliwość zmniejszenia ich udziału i poprawy oceny wskaźnika z poziomu U1 do FV			
					Ekspansja krzewów i podrostu drzew	FV Utrzymanie braku krzewów i drzew			
					Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	U1 Przywrócenie właściwej gospodarki kośnej stwarza możliwość poprawy oceny wskaźnika z poziomu U2 do U1 poprzez stopniową poprawę struktury i składu florystycznego płatów			
					Martwa materia organiczna (wojłok)	FV utrzymanie obecnego składu florystycznego z wyraźnym udziałem gatunków charakterystycznych dla zespołu <i>Arrhenatheretum elatioris</i> oraz rzędu <i>Arrhenatheretalia elatioris</i> .			
				Perspektywy zachowania siedliska	FV Perspektywy zachowania siedliska dobre pod warunkiem utrzymania właściwej gospodarki kośnej	FV			
6.	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	1060		Stan populacji	Obecność gatunku	Utrzymanie gatunku XX	XX	XX	XX
				Stan siedliska	Baza pokarmowa	Utrzymanie bazy pokarmowej XX	XX		
					Rodzaj środowiska	Zachowanie siedliska XX			
					Rośliny nektarodajne	Utrzymanie siedliska XX			
				Perspektywy ochrony/zachowania		Utrzymanie obecnego wskaźnika XX	XX		
7.	Modraszek telejus <i>Phengaris te-</i>	6177		Stan populacji	Liczba obserwowanych osobników	Poprawa wskaźnika z U1 na FV	FV	FV	FV
					Indeks liczebności	Poprawa wskaźnika z U1 na FV			

	<i>leius</i>				Izolacja	Utrzymanie wskaźnika FV			
				Stan siedli- ska	Powierzchnia	Utrzymanie wskaźnika FV	FV		
					Dostępność roślin żywicielskich	Utrzymanie wskaźnika FV			
					Dostępność mrówek gospodarzy	Utrzymanie wskaźnika FV			
					Zarastanie ekspansyw- nymi bylinami	Utrzymanie wskaźnika FV			
					Zarastanie przez drze- wa/krzewy	Utrzymanie wskaźnika FV			
				Perspektywy ochrony/ zachowania:	Poprawa wskaźnika z U1 na FV	FV			
8.	Modraszek nausitous <i>Phengaris nau- sithous</i>	6179		Stan popu- lacji	Liczba obserwowanych osobników	Utrzymanie wskaźnika FV	FV	FV	FV
					Indeks liczebności	Utrzymanie wskaźnika FV			
					Izolacja	Utrzymanie wskaźnika FV			
				Stan siedli- ska	Powierzchnia	Utrzymanie wskaźnika FV	FV		
					Dostępność roślin żywicielskich	Utrzymanie wskaźnika FV			
					Dostępność mrówek gospodarzy	Utrzymanie wskaźnika FV			
					Zarastanie ekspansyw- nymi bylinami	Utrzymanie wskaźnika FV			
					Zarastanie przez drze- wa/krzewy	Utrzymanie wskaźnika FV			
				Perspektywy ochrony/ zachowania:	Poprawa wskaźnika z U1 na FV	FV			

4. Analiza zagrożeń

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia	Lokalizacja
		Istniejące	Potencjalne		
1.	6410 - Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	A02.03 usuwanie trawy pod grunty orne		A02.03 - Zamiana na grunty orne prowadząca do zaniku siedliska (niektóre z fragmentów siedliska 6510 zostały już przekształcone na grunty orne).	Wszystkie płaty
			A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja	A03.01 - Intensyfikacja koszenia mogąca prowadzić do ubożenia składu gatunkowego w wyniku zanikania typowych dla siedliska gatunków wrażliwych na częste i intensywne zabiegi koszenia.	
			A03.03 Zaniechanie / brak koszenia	A03.03 - Zaniechanie koszenia może prowadzić do zaniku zbiorowiska głównie na skutek sukcesji, ale także stwarza dogodne warunki do wnikania gatunków inwazyjnych czy ekspansywnych gatunków rodzimych.	
			B01 zalesianie terenów otwartych	B01 - Zalesianie terenów otwartych prowadzące do zmiany warunków świetlnych i zaniku gatunków światłolubnych, które dominują na łąkach.	
			I01 Obce gatunki inwazyjne	I01 - Wkraczanie neofitów np. nawłoci późnej <i>Solidago gigantea</i> , która wypiera gatunki rodzime i prowadzi do ubożenia składu gatunkowego a w konsekwencji do degradacji siedliska; gatunek występuje w obrębie płatu, w którym znajduje się stanowisko i na wypadek zaprzestania koszenia może się rozprzestrzeniać.	
			I02 Problematiczne gatunki rodzime	I02 - Np. występujący w obrębie stanowiska ostrożeń łąkowy <i>Cirsium arvense</i> .	
			J02.01 Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	J02.01 - Obniżenie poziomu wód gruntowych lub skrócenie okresów podtopień wskutek melioracji, udrażniania rowów i regulacji cieków prowadzi do przesuszenia siedliska 6410 i wzrostu udziału traw ekspansywnych.	
			K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	K02.01 - Brak koszenia prowadzi do zarastania siedliska krzewami i drzewami, co skutkuje zacienieniem, zmianą struktury pionowej i ustępowaniem gatunków typowych dla siedlisk łąkowych.	
2.	6510 Ekstensywnie użytkowane łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne		A02.03 - Zamiana na grunty orne prowadząca do zaniku siedliska (niektóre z fragmentów siedliska zostały już przekształcone na grunty orne - około 13%).	Wszystkie płaty
			A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja	A03.01 - Intensyfikacja koszenia mogąca prowadzić do ubożenia składu gatunkowego na skutek zanikania gatunków lub nieregularne koszenie prowadzące do ubożenia składu gatunkowego na skutek zanikania gatunków.	Wszystkie płaty

		A03.03 Zaniechanie / brak koszenia		A03.03 - Zaniechanie koszenia może prowadzić do zaniku zbiorowiska głównie na skutek sukcesji, ale także stwarza dogodne warunki do wnikania gatunków inwazyjnych czy ekspansywnych gatunków rodzimych.	2, 3
			A03.03 Zaniechanie / brak koszenia		1
			B01 Zalesianie terenów otwartych	B01 - Zalesianie terenów otwartych prowadzące do zmiany warunków świetlnych i zaniku gatunków światłolubnych, które dominują na łąkach.	Wszystkie płaty
			I01 Obce gatunki inwazyjne	I01 - Wkraczanie neofitów np. nawłoci późnej <i>Solidago gigantea</i> , która wypiera gatunki rodzime i prowadzi do ubożenia składu gatunkowego a w konsekwencji do degradacji siedliska; gatunek występuje w obrębie płatu, w którym znajduje się stanowisko i na wypadek zaprzestania koszenia może się rozprzestrzeniać.	Wszystkie płaty
		I02 Problematiczne gatunki rodzime		I02 - Np. występujący w obrębie stanowiska ostrożeń łąkowy <i>Cirsium arvense</i> .	2, 3
			I02 Problematiczne gatunki rodzime		1
			K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	K02.01 - Brak koszenia prowadzi do zarastania siedliska krzewami i drzewami, co skutkuje zacienieniem, zmianą struktury pionowej i ustępowaniem gatunków typowych dla siedlisk łąkowych.	Wszystkie płaty
3.	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne		A02.03 - Zamiana na grunty orne może prowadzić do zaniku siedliska.	Stanowisko gatunku w obszarze
		A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja		A03.01 - Koszenie zbyt częste i zbyt niskie prowadzi do niszczenia przyziemnych liści szczawiu, na których mogą znajdować się złożenia jaj nieparka.	
		J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie		J02.01 - Nieprzemyślane zabiegi melioracyjne, mogą prowadzić do osuszania lub zalewania siedlisk. W wyniku zmiany poziomu wód gruntowych (odwadnianie, zalewanie) następuje przekształcenie siedliska i zanikanie roślin żywicielskich.	
			A03.03 Zaniechanie / brak koszenia	A03.03 - Zaniechanie koszenia i wypasu inicjuje procesy sukcesyjne. Prowadzą one do daleko idącej przebudowy składu gatunkowego flory oraz zmian w mikroklimacie. W wyniku braku koszenia następuje rozwój krzewów i wysokich bylin. Skutkiem tego jest drastyczny spadek liczebności rośliny żywicielskiej dla gąsienic.	
			A07 Stosowanie biocydów, hormonów	A07 - Pestycydy w każdej postaci zastosowane w okresie rozwoju młodych gąsienic doprowadzą do wyginięcia gatunku.	

			i substancji chemicznych		
			A08 Nawożenie (nawozy sztuczne)	A08 - Siedlisko zagrożone eutrofizacją ze względu na spływ nawozów z sąsiednich pól uprawnych.	
			B01 Zalesianie terenów otwartych	B01 - Wykorzystanie niekoszonych łąk jako miejsca zakładania upraw leśnych lub tworzenie zadrzewień powoduje zanikanie siedliska (zmiana struktury i składu gatunkowego).	
			E01 Tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane	E01 - Lokowanie w obrębie siedliska gatunku jakichkolwiek obiektów budowlanych np. elektrowni wiatrowych prowadzi do zmniejszenia areалу siedliska dostępnego dla gatunku	
			I01 Obce gatunki inwazyjne	I01 - Wkraczanie gatunków obcych o charakterze inwazyjnym.	
			K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	K02 - Przez długotrwały brak użytkowania siedlisko zarasta krzewami wierzby, kruszyny i brzozy.	
4.	6177 Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> 6179 Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i>	A02.03 Usuwanie trawy pod grunty orne		A02.03 - Zamiana na grunty orne może prowadzić do zaniku siedliska.	Stanowisko gatunków w obszarze
		A03 Koszenie/ ścinanie trawy		A03 - Niedostosowany termin koszenia do rozwoju gąsienic, przyczynia się do braku możliwości rozwoju gąsienic na krwiściagu lekarskim. Optymalny termin koszenia to druga połowa września lub październik, kiedy wszystkie gąsienice motyli znajdują się w mrowiskach. Dopuszczalne jest koszenie przeprowadzone na początku czerwca, tj. tak, aby samice miały możliwość złożenia jaj na młodych odrostach rośliny żywicielskiej.	
		A03.01 Intensywne koszenie lub intensyfikacja		A03.01 - Intensywne koszenie powoduje zubożenie składu gatunkowego roślin oraz uniemożliwia przeprowadzenie pełnego cyklu rozwojowego w tym złożenie jaj na krwiściagu lekarskim przez imago.	
		J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie		J02.01 - Nieprzemyślane zabiegi melioracyjne, mogą prowadzić do osuszania lub zalewania siedlisk. W wyniku zmiany poziomu wód gruntowych (odwadnianie, zalewanie) następuje przekształcenie siedliska i zanikanie roślin żywicielskich.	
			A03.03 Zaniechanie/brak koszenia	A03.03 - Zaprzeszanie koszenia powoduje rozpoczęcie procesu sukcesji. Zbiorowisko uboższe i przekształca się w fitocenozę z dominacją traw i ziołorośli.	

			A07 Stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych	A07 - Pestycydy w każdej postaci zastosowane w okresie rozwoju młodych gąsienic doprowadzą do wyginięcia gatunku.	
			A08 Nawożenie (nawozy sztuczne)	A08 - Siedlisko zagrożone eutrofizacją ze względu na spływ nawozów z sąsiednich pól uprawnych.	
			B01 Zalesianie terenów otwartych	B01 - Wykorzystanie niekoszonych łąk jako miejsca zakładania upraw leśnych lub tworzenie zadrzewień powoduje zanikanie siedliska (zmiana struktury i składu gatunkowego).	
			E01 Tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane	E01 - Lokowanie w obrębie siedliska gatunku jakichkolwiek obiektów budowlanych np. elektrowni wiatrowych prowadzi do zmniejszenia areалу siedliska dostępnego dla gatunku.	
			I01 Obce gatunki inwazyjne	I01 - Wkraczanie gatunków obcych o charakterze inwazyjnym.	
			K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	K02.01 - Brak ekstensywnego użytkowania powoduje zadarnienie przez trawy, co w konsekwencji powoduje zanik rośliny żywicielskiej krwiściągu lekarskiego.	

5. Cele działań ochronnych

L.p.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych		Perspektywa osiągnięcia zakładanego celu działań ochronnych
1.	6410 - Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie oceny FV poprzez utrzymanie lub zwiększenie powierzchni siedliska oraz niedopuszczenie do dalszego jej zmniejszania.	2 lata
		Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje	Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje: poprawa oceny wskaźnika z U1 na FV poprzez zwiększenie udziału siedliska przynajmniej do 80%.	
		Struktura przestrzenna płatów siedliska	Poprawa oceny wskaźnika z U1 na FV poprzez zmniejszenie stopnia fragmentacji płatów ze średniego na mały lub poprawa oceny wskaźnika z U2 na U1 poprzez zmniejszenie stopnia fragmentacji płatów z dużego na średni.	
		Gatunki typowe	Poprawa oceny z U1 na FV poprzez zwiększenie liczby gatunków typowych do przynajmniej 6 charakterystycznych i 4 wyróżniających dla związku <i>Molinion</i> .	
		Gatunki dominujące	Utrzymanie oceny wskaźnika na poziomie FV poprzez utrzymanie współdominacji gatunków typowych dla siedliska.	
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie oceny FV poprzez niedopuszczanie do wnikania i rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych.	
		Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie oceny wskaźnika na poziomie FV poprzez utrzymanie pokrycia gatunków ekspansywnych na poziomie nie większym niż 10%.	
		Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Utrzymanie wskaźnika na poziomie FV poprzez ograniczenie wnikania i rozprzestrzeniania krzewów i podrostu drzew.	
		Martwa materia organiczna (wojłok)	Utrzymanie wskaźnika na poziomie FV poprzez utrzymanie warstwy wojłoku na poziomie nieprzekraczającym 2 cm, a najlepiej jego całkowity brak.	
		Perspektywy zachowania siedliska	Utrzymanie oceny parametru na poziomie FV poprzez osiągnięcie i utrzymanie poprawy w zakresie specyficznej struktury i funkcji siedliska, zgodnie z celami określonymi dla poszczególnych wskaźników.	
2.	6510 Ekstensywnie użytkowane łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	Powierzchnia siedliska	Utrzymanie oceny FV poprzez utrzymanie lub zwiększenie łącznej powierzchni siedliska 6510 oraz niedopuszczenie do dalszego jej zmniejszania.	3 lata
		Gatunki charakterystyczne	Utrzymanie oceny FV poprzez zachowanie liczby gatunków charakterystycznych powyżej 4; w płatach ocenionych na U1 lub U2 poprawa oceny poprzez przywrócenie właściwego użytkowania, umożliwiającego naturalny wzrost liczby tych gatunków do odpowiednio ≥ 4 (U1→FV) lub ≥ 3 (U2→U1).	

		Gatunki dominujące	Utrzymanie oceny wskaźnika FV poprzez zachowanie braku wyraźnych gatunków dominujących lub utrzymanie dominacji gatunków typowych dla siedliska; w płatach ocenionych na U2 poprawa oceny do co najmniej U1 poprzez zwiększenie udziału gatunków właściwych dla łąk tak, aby ich łączna dominacja przekraczała 50%.	
		Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie wskaźnika na poziomie FV poprzez dalsze niedopuszczanie do wnikania i rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych.	
		Gatunki ekspansywne roślin zielnych	Utrzymanie oceny FV lub poprawa oceny z U1/U2 do FV poprzez zmniejszenie łącznego pokrycia gatunków ekspansywnych do poziomu nieprzekraczającego 10%.	
		Ekspansja krzewów i podrostu drzew	Utrzymanie wskaźnika na poziomie FV lub poprawa oceny z U1 do FV poprzez ograniczenie wnikania i rozprzestrzeniania krzewów i podrostu drzew tak, aby ich pokrycie było znikome (<1%).	
		Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	Utrzymanie oceny FV lub poprawa oceny z U2 do co najmniej U1 poprzez zwiększenie udziału dobrze zachowanych fragmentów siedliska w obrębie płatu, aż do poziomu co najmniej 50%.	
		Martwa materia organiczna (wojłok)	Utrzymanie oceny FV lub poprawa oceny z U1/U2 do FV poprzez ograniczenie miąższości warstwy wojłoku do poziomu nieprzekraczającego 2 cm, a najlepiej jej całkowity brak.	
		Perspektywy zachowania siedliska	Utrzymanie oceny parametru na poziomie FV poprzez osiągnięcie i utrzymanie poprawy w zakresie specyficznej struktury i funkcji siedliska 6510 zgodnie z powyższymi celami oraz zahamowanie dalszej utraty powierzchni siedliska.	
3.	1060 czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Stan populacji	Utrzymanie wskaźnika w stanie FV poprzez stałą obecność gatunku w obszarze.	3 lata
		Baza pokarmowa	Utrzymanie wskaźnika w stanie FV poprzez zapewnienie obecności roślin żywicielskich (<i>Rumex</i> spp.) oraz zachowanie areалу siedlisk nadwodnych, wilgotnych i świeżych.	
		Rośliny nektarodajne	Utrzymanie wskaźnika w stanie FV poprzez zapewnienie obecności roślin nektarodajnych stanowiących bazę pokarmową dla osobników dorosłych (imago).	
		Szanse zachowania gatunku	Utrzymanie wskaźnika w stanie FV poprzez brak istotnych negatywnych oddziaływań na populację gatunku w obszarze.	
4.	6177 Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i>	Stan populacji	Poprawa wskaźnika - liczba obserwowanych osobników na poziomie co najmniej 8 os./100 m. Poprawa oceny z U1 do FV.	5 lat
		Powierzchnia	Zachowanie areалу siedliska w obszarze na zbliżonym poziomie. Utrzymanie wskaźnika FV.	
		Dostępność roślin żywicielskich	Utrzymanie oceny FV przy wysokiej dostępności roślin żywicielskich, na poziomie > 20%.	
		Dostępność mrówek gospodarzy	Utrzymanie wskaźnika FV przy dostępności mrówek-gospodarzy na poziomie >50%.	
		Zarastanie ekspansywnymi bylinami	Utrzymanie wskaźnika w stanie FV poprzez zachowanie udziału powierzchni niezarośniętej ekspansywnymi bylinami na poziomie nie większym niż 25%.	

		Zarastanie przez drzewa/krzewy	Utrzymanie wskaźnika FV przy udziale zadrzewień i zakrzewień poniżej 25% powierzchni.	
		Szanse zachowania gatunku	Poprawa wskaźnika z U1 do FV. Ocena wskazująca na brak istotnych negatywnych oddziaływań oraz brak przesłanek do wystąpienia znaczących zagrożeń w perspektywie kolejnych lat. Nie przewiduje się negatywnych zmian w stanie populacji ani siedliska. W perspektywie 10-20 lat zachowanie gatunku oceniane jest jako niemal pewne.	
5.	6179 Modraszek nausitous <i>Phengaris nausitous</i>	Stan populacji	Utrzymanie wskaźnika FV - liczba obserwowanych osobników na co najmniej 4 os./100 m.	5 lat
		Powierzchnia	Zachowanie areálu siedliska w obszarze na zbliżonym poziomie. Utrzymanie wskaźnika FV.	
		Dostępność roślin żywicielskich	Utrzymanie oceny FV przy wysokiej dostępności roślin żywicielskich, na poziomie > 20%.	
		Dostępność mrówek gospodarzy	Utrzymanie wskaźnika FV przy dostępności mrówek-gospodarzy na poziomie >50%.	
		Zarastanie ekspansywnymi bylinami	Utrzymanie wskaźnika w stanie FV poprzez zachowanie udziału powierzchni niezarośniętej ekspansywnymi bylinami na poziomie nie większym niż 25%.	
		Zarastanie przez drzewa/krzewy	Utrzymanie terenu na poziomie FV jako zarośniętego przez drzewa/krzewy w stopniu mniejszym niż 25%.	
		Szanse zachowania gatunku	Poprawa wskaźnika z U1 do FV. Ocena wskazująca na brak istotnych negatywnych oddziaływań oraz brak przesłanek do wystąpienia znaczących zagrożeń w perspektywie kolejnych lat. Nie przewiduje się negatywnych zmian w stanie populacji ani siedliska. W perspektywie 10-20 lat zachowanie gatunku oceniane jest jako niemal pewne.	

6. Ustalenie działań ochronnych

Lp.	Przedmiot ochrony	Działania ochronne	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie	Szacunkowe koszty (w tys. zł)
Dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania					
1.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe 6510 Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>) 1060	Działanie obligatoryjne Zachowanie siedlisk poprzez użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe. Odstąpienie od zalesiania, zaorywania, zabudowy oraz nawożenia nawozami mineralnymi.	Zasięg przedmiotów ochrony	Właściciel lub użytkownik gruntu	0
2.	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> 6177 Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> 6179 Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i> Działania wspólne dla wszystkich przedmiotów ochrony	Działanie fakultatywne: Użytkowanie zgodne z wymogami właściwego pakietu wsparcia w ramach interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych PS WPR 2023-2027.	Zasięg przedmiotów ochrony	Właściciel lub użytkownik gruntu na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego - zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo, w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem.	Zadanie należy realizować w ramach płatności za dostępne pakiety rolno-środowiskowo-klimatyczne. Zgodnie z dofinansowaniem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.
Dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych					
3.	6510 - Ekstensywnie użytkowane łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>) 6410 - Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>) Działania wspólne dla obu siedlisk	Monitoring na wyznaczonych transektach w oparciu o metodykę PMŚ GIOŚ co 5 lat.	Wyznaczone transekty	RDOŚ, w porozumieniu z właścicielami gruntów.	8

4.	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> 6177 Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> 6179 Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i> Działania wspólne dla współwystępujących ze sobą gatunków	Monitoring terenowy stanowisk gatunku. Zgodnie z metodyką GIOŚ co 5 lat	Stanowiska gatunku	RDOŚ, w porozumieniu z właścicielami gruntów.	20 cena monitoringu wspólna dla modraszków i czerwończyka nieparka
Dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.					
Nie proponuje się.					

7. Wskazania do dokumentów planistycznych

L.p.	Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (Art. 28 ust 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody)
1.	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rymanów (uchwała Nr LV/554/14 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 24 czerwca 2014r. z późniejszymi zmianami	Wyznaczono tereny urządzeń infrastruktury oznaczone na rysunku planu symbolem EW, z przeznaczeniem pod lokalizację turbin wiatrowych. Utrzymanie jak największej powierzchni biologicznie czynnej, użytkowanej w formie łąk, z roślinnością nawiązującą do rodzimych gatunków siedlisk łąkowych. Nielokalizowanie nowych turbin wiatrowych, gdyż prowadziłoby to do uszczuplenia powierzchni przedmiotów ochrony obszaru. Na gruntach ze zidentyfikowanymi siedliskami przyrodniczymi należy wprowadzić zapis o utrzymaniu dotychczasowego sposobu zagospodarowania. Zmiana użytkowania gruntów powinna być dopuszczalna, jeżeli sprzyjać będzie zachowaniu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków lub jest wykonana w ramach planu zadań ochronnych.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Rymanów”, uchwalony uchwałą nr XL/387/06 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 25 października 2006 r., opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego nr 143, poz. 2147, z dnia 4 grudnia 2006 r.	

8. Przesłanki sporządzenia planu ochrony

Nie istnieją przesłanki do sporządzenia planu ochrony. W świetle zebranych materiałów, dokumentacji i ekspertyz przedmiotów ochrony, nie ma konieczności wnioskowania o sporządzenie planu ochrony. Zebrane dane mieszczą się w zakresie planu zadań ochronnych i są wystarczające do zaplanowania oraz wdrożenia skutecznych działań ochronnych w perspektywie najbliższych lat.

9. Projekt weryfikacji SDF obszaru i jego granic

9.1 Projekt zmiany SDF

Plik zmian SDF, sporządzony zgodnie z nowym standardem 3.0 „Standardowy Formularz Danych Ładzin”, stanowi załącznik do planu i przedstawia zaktualizowany zakres oraz sposób prezentacji danych. Zmiany wprowadzone w zakresie ocen stanu, powierzchni siedlisk oraz ocen liczebności gatunków zestawiono w tabeli.

L.p.	Zapis SDF	Proponowany zapis SDF	Uzasadnienie do zmiany
1.	Kod 6510 Identyfikator fitosocjologiczny <i>Arrhenatherion elatioris</i> Pokrycie [ha] 43,83	Kod 6510 Identyfikator fitosocjologiczny <i>Arrhenatherion elatioris</i> Powierzchnia [ha] 39,17 ha	Dane zaktualizowano na podstawie szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej w 2025 r., obejmującej cały obszar. W toku przeprowadzonych ustaleń wykazano, że część siedliska została przekształcona w grunty orne, na których obecnie prowadzona jest produkcja rolnicza. W wyniku zmiany sposobu użytkowania terenu nastąpiła trwała utrata właściwości przyrodniczych charakterystycznych dla pierwotnego siedliska, w tym zanik jego struktury, składu gatunkowego oraz funkcji ekologicznych.
2.	Kod 1060 Nazwa łacińska <i>Lycaena dispar</i> Ocena st. zach. A	Kod 1060 Nazwa łacińska <i>Lycaena dispar</i> Ocena st. zach. B	W ramach prac terenowych dokonano oceny stanu zachowania siedlisk przyrodniczych. Stan ochrony określono jako B dobry, ze względu na fakt, iż jedynie część płatów siedlisk ma wystarczającą jakość.
3.	Kod 6179 Nazwa łacińska <i>Phengaris nausithous</i> Pop. osiadła Min 180, max 210	Kod 6179 Nazwa łacińska <i>Phengaris nausithous</i> Wielkość populacji Min 500, max 3000	Oszacowano liczebność gatunku w oparciu o wyniki szczegółowych inwentaryzacji przeprowadzonych w 2025 r., odnosząc ją do całej populacji występującej w obszarze. Wcześniejsze dane uznano za istotnie zaniżone w stosunku do aktualnie stwierdzonego stanu.

4.	Kod 6177 Nazwa łacińska <i>Phengaris telejus</i> Pop. osiadła Min 250, max 300	Kod 6177 Nazwa łacińska <i>Phengaris telejus</i> Wielkość populacji Min 400, max 2800	Oszacowano liczebność gatunku w oparciu o wyniki szczegółowych inwentaryzacji przeprowadzonych w 2025 r., odnosząc ją do całej populacji występującej w obszarze. Wcześniejsze dane uznano za istotnie zaniżone w stosunku do aktualnie stwierdzonego stanu.
----	--	--	--

9.2. Projekt zmiany granicy obszaru

Proponowany przebieg granicy na tle istniejących granic obszaru	Uzasadnienie do zmiany	Przedmioty ochrony
Plik mapy i wektorowa warstwa informacyjna GIS	Zaproponowana zmiana dotyczy korekty przebiegu granicy wynikającej z dostosowania do przebiegu działek ewidencyjnych	Zmiana granicy nie wpłynie na przedmioty ochrony, a jedynie doprecyzuje jej przebieg do rzeczywistego układu działek ewidencyjnych, który obecnie - ze względu na dostępność danych - można skorygować.

10. Opis procesu komunikacji z różnymi grupami interesu.

Udział społeczeństwa w opracowywaniu Planu Zadań Ochronnych (PZO) zapewniony jest na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.).

Proces informowania społeczeństwa został zainicjowany poprzez obwieszczenia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Obwieszczeniem z dnia 20 stycznia 2025 r., znak WPN.082.3.1.2025.MM.1, zawiadomiono o zamiarze przystąpienia do zmiany zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ładzin PLH180038.

Następnie obwieszczeniem z dnia 11 lipca 2025 r., znak WPN.082.4.10.2025.MM.2, poinformowano o przystąpieniu do opracowania zmiany planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ładzin PLH180032, położonego w województwie podkarpackim, na terenie powiatu krośnieńskiego, w gminie Rymanów.

Komunikacja z zainteresowanymi stronami w trakcie przygotowania projektu PZO prowadzona jest również za pośrednictwem strony internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, gdzie publikowane są aktualne informacje dotyczące przebiegu prac, dokumenty robocze oraz ogłoszenia dla interesariuszy.

<https://www.gov.pl/web/rdos-rzeszow/aktualizacja-planow-zadan-ochronnych-dla-obszarow-natura-2000-wraz-z-prowadzeniem-monitoringow-fenx0105-iw01-010624>.

Na stronie udostępniono także informacje o projekcie FENX.01.05-IW.01-0106/24 pn. „Aktualizacja planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 wraz z prowadzeniem monitoringów”, w ramach którego realizowana jest aktualizacja planu. Za pośrednictwem dostępnych kanałów teleinformatycznych zainteresowane podmioty mogą zapoznawać się z bieżącym stanem prac oraz zgłaszać uwagi i wnioski w trakcie procesu planistycznego.

Wykonawca planu, w porozumieniu z RDOŚ w Rzeszowie, ustalił listę instytucji, organizacji i osób mogących być zainteresowanych opracowaniem dokumentu. Podmioty te są informowane o kolejnych etapach prac oraz możliwości udziału w konsultacjach.

11. Zestawienie uwag i wniosków

L.p.	Podmiot zgłaszający	Uwagi i wnioski	Sposób rozpatrzenia / odpowiedź

12. Literatura

- Adam Warecki, Dominik Wróbel, Raport z prac terenowych wykonanych w ramach opracowania Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Ladzin” PLH180038 (część entomologiczna - motyle), Jasło 2015;
- Bonk M., Sochacki J. 2012a. 1193 Kumak górski *Bombina variegata* (Linnaeus, 1758). W: Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa.
- Buszko J 2004 *Lycaena dispar* (Haworth, 1802) Czerwończyk nieparek W: Adamski P. Bartel R., Bereszyński A. Kepel A., Witkowski Z. (red.) Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Tom 6. Ministerstwo Środowiska, 2004, s. 53-54.
- Buszko J. 2004 *Maculinea nausithous* (Bergstrasser, 1779) Modraszek nausitous W: Adamski P. Bartel R., Bereszyński A. Kepel A., Witkowski Z. (red.) Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Tom 6. Ministerstwo Środowiska, 2004, s. 57-58.
- Buszko J. 2004 *Maculinea teleius* (Bergstrasser, 1779) Modraszek telejus w: Adamski P. Bartel R., Bereszyński A. Kepel A., Witkowski Z. (red.) Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Tom 6. Ministerstwo Środowiska, 2004, s. 59-60.
- Buszko J., Masłowski J. 2008. Motyle dzienne Polski. Wydawnictwo Koliber, Nowy Sącz.
- Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny, notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669; Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 33/146 z 08.02.2011.
- Decyzja Wykonawczej Komisji (UE) 2025/256 z dnia 7 lutego 2025 r. w sprawie przyjęcia osiemnastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowanej jako dokument nr C (2025) 749).
- Dominik Wróbel, 2015 Raport z prac terenowych wykonanych w ramach opracowania Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ladzin PLH180038 (część fitosocjologiczna - siedliska przyrodnicze)
- Dominik Wróbel. 2015. Plan Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Ladzin” PLH180038 w województwie podkarpackim, Rzeszów.
- Korzeniak J. 2012. Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże. W: W. Mróz (red.). Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa, s. 79-94.

- Metodyka sporządzania dokumentacji przyrodniczej siedliskowej oraz doradztwa w zakresie realizacji wymogów Interwencji 1-3 w ramach Planu Strategicznego 2023-2027. Instytut Technologiczno-Przyrodniczy – Państwowy Instytut Badawczy w Falentach; Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa. 2024
- Michalska-Hejduk D., Kopeć D. 2012. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe. W: W. Mróz (red.). Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa, s. 40-52.
- Nowicki P., Witek M., Skórka P., Settele J., Woyciechowski M., 2005. Population ecology of the endangered butterflies *Maculinea teleius* and *M. nausitous* and the implications for conservation. Population Ecology 47: 193-202.
- Pabijan M. 2010. Traszka grzebieniasta. W: Makomaska-Juchiewicz M. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I, s. 195-219. GIOŚ, Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ładzin (PLH180038) (Dz.U. 2022 poz. 2197).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023–2027, Dz.U. 2023 poz. 734.
- Sielezniew M. 2012. Modraszek nausitous *Phengaris (Maculinea) nausithous* W: Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). 2012. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa, s. 178-198; Sielezniew M. 2012 wraz z modyfikacjami (Data wprowadzenia ostatniej modyfikacji do prac monitoringowych 2023-06-07).
- Sielezniew M. 2012. Modraszek telejus *Phengaris (Maculinea) teleius* W: Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). 2012. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa, s. 199-218. wraz z modyfikacjami (Data wprowadzenia ostatniej modyfikacji do prac monitoringowych 2023-06-07).
- Sielezniew M. 2015. Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* (1060). W: M. Makomaska-Juchiewicz, M. Bonk (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część IV. GIOŚ, Warszawa, s. 44-57
- Standardowy Formularz Danych: Ładzin PLH180038 (data aktualizacji: 2025-07).
- Warecki A. Motyle dzienne Polski Atlas bionomii. Nowy Sącz 2010
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 28 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ładzin PLH180038.
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 23 lutego 2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ładzin PLH180038.
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 1 lutego 2023 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ładzin PLH180038.